

# LÓMA

Dini ghi n:ii ngê Yesu u danêmbum Lóma núw:o ngópu, daa Nju tpémi ye núw:o ngópu, ngmênê kn:aa yéli ye núw:o ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o Nju pi daa yilî Yesu u yoo vy:o doo kwo, Lóma.

Yi ngwo Póól Epeso doo dpodo. U kuwó dini ghi ngê Epeso a kuwo ngê, Kídiki Wee u kwo loo, d:ââ pyile y:i mî nt:ââ ngê. (Dpodo 20:3) Yi dini ghi ngê Póól ngê kópu dyuu ngmê d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê, yélini Lóma doo a kwo. Ala yi kópu dyuu.

**1** <sup>1</sup>Nê Póól, Yesu Kédisu u dpodo pyu, myenté u dyépi, ala pweepwee pee nmye até d:a dy:ââ, yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Lóma. Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, a ka pê, A kópu mb:aa pi knî ye chin:aa tpaê. <sup>a</sup> <sup>2</sup>Yi kópu mb:aa nmî Mbwámê p:uu kópu mb:aa. Pini n:ii nmî Mbwámê ngê pyodo, Chóó Lémi ngê yi pini u kópu mb:aa chóó u komo kapî pyu knî ye mwiyé a vyu, yi kópu y:oo a d:êê ngópu. <sup>3</sup>Nmî Mbwámê Chóó Lémi Tp:oo, nmî Lémi Yesu Kédisu, ndêndê ngê nmo ntee pini. Nmî w:êê mâawe Dépidi, vyîlo yi pini u tii ñedê, Yesu mî chópu. <sup>b</sup> <sup>4</sup>U ghê dmi ndêndê ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi. Chóó Lémi ngê nmopê, Ala a Tp:ee. Yi kópu ndê kópu ngê alanté nmo pyódu ngê, u wêdêwêdê mbêmê kpêênî mēda pyidu ngê. <sup>5</sup>Yesu ngê ntênê a ngee noo, u dyépi ngê a pyódu noo, a ka pê, A pi kn:aa dyámê tpémi ye chin:aa tpaê, u ngwo a ka pēdê kēlîmî mbê dnye, a nuu u kópu dé myedny:oo d:uud:uu dé. <sup>6-7</sup>Nmyo myentee dé, Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi u yoo vy:o myeda danê nmyo, yélini u nuu u yoo, u momu yéli. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, nmye mb:aamb:aa ngê dny:oo a vyuwo.

## Póól u ngêpê, Lóma tpémi yi dîy:o

<sup>8</sup>Ala kópu nmye mwiyé nîné d:êêd:êê. Yesu u pi ngê nmyi l:êê dîy:o Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê pi yilî yintómu yi lama a tóó, Yesu ka dpodombiy:e nmye kēlîmî té. <sup>c</sup> <sup>9</sup>Chóó Lémi u pi ngê nîné kpaá, dini ghi n:ii ngê u kwo n:aa ngêpê yédi, dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o u kwo myinî ngêpê yédi. Pi knî ye Yesu u kópu

<sup>a</sup> 1:1 Dpodo 9:15; Nkal 1:15   <sup>b</sup> 1:3 Mát 22:42; Lóma 9:5   <sup>c</sup> 1:8 1 Tes 1:8

mb:aa p:uu n:aa danê yédi, Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e u ngwo n:aa dpodo yédi.<sup>d</sup> <sup>10</sup>Dini ghi n:ii ngê u kwo n:aa ngêpê yédi, ala kópu u kwo n:aa dmyinê ngê, kwonipi, A Lémi, a maa nangê kwódu, dpî ngee nédi, Lóma tpémi ye dpî dy:ââ nédi. <sup>11</sup>Lóma tpémi. U yi mb:aamb:aa ngê a nga a kwo, n:uu m:uu nmyo, Nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê myan:aa wêdêwêdê kalê nmyo. <sup>12</sup>Daa a mo an:uu wêdêwêdê kalê nmyo, ngmênê nmî kêlîmî mbêmê nmî gha dmi paa numo wêdêwêdê kalê téme. <sup>13</sup>A mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya, daa ng:êêntómu ní vyu, nîmo, Lóma ní lê, ngmênê lukwe ngê a dî mîkîdoo pwapî. Kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o ntee nê núwo, u ya a nga a kwo, Yinté nmye my:aan:aa d:uu, <sup>14</sup>mu kópu u dîy:o pi yilí yintómu knî yi l:êê dîy:o Yesu ngê dpodo kalê noo. K:omo tpile nko pi dé ó kada pini dé, ndiye pyu dé ó p:aa tpémi, ngmênê Yesu ngê u yi u ngwo a kwo, Nê ngê u yoo vy:o kaa téne, ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee y:e. <sup>15</sup>Yi kópu u l:êê dîy:o u yi mb:aamb:aa ngê a nga a kwo, Yesu u kópu mb:aa p:uu u ngwo nmye nín:aa danê. <sup>16</sup>A lama ka tóó, yi kópu mb:aa d:uudpî dîpî. Yélini Yesu ka wa kêlîmî mbê dmi, Chóó Lémi ngê yi kópu mbêmê wa ngee té, chóó u wêdêwêdê mbêmê wa ngee té. Nju tpémi mwiyé doo ngêêpî dé, ala ngwo kn:aa yéli amyeda a ngêêpî dé.<sup>e</sup> <sup>17</sup>Yesu p:uu kópu mb:aa mbêmê ala kópu nmo w:ee ngê, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kóté kalê nmo, módó nmo daawa vyi, Dyââpe nmyi p:uu daa t:a, ngmênê Yesu ka kêlîmî mbêmê nmî dyââpe wa pwaa té. Yesu ka dye ghi yintómu dmyinê kêlîmî, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, apê,

Pini n:ii adî kêlîmî,

Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo wa pyódu.<sup>f</sup>

### Yélini daa Nju tpémi yi l:êê ghi dono u danêmbum

<sup>18</sup>Yesu p:uu kópu mb:aa mbêmê ala kópu myeno w:ee ngê, yélini y:oo dono a d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi ngê wa kpada té. Yi yéli y:oo Chóó Lémi daa cháâcháâ ngmê, pi knî yi p:uu kópu dono yilí a d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi u kópu ndêndê dé yi wépi dmi u ngwo dpî pwaa t:oo. <sup>19</sup>Chóó Lémi ngê yi yéli wa kpada, mu kópu u dîy:o tpileni yi ngópu tpyé too, daa m:uu tumo, yi ngwolo dmi my:oo doo ya. <sup>20</sup>Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê dyámê mbêmê tpile yilí a l:âmo ngê, daangmê ngmo ngê, u wêdêwêdê ndîi yinté nmî ngîma mye yó. K:omo tpile Chóó Lémi dpînê y:enê, ngmênê lukwe dîy:o yi yéli y:oo nmî Yâpwo njini daa mya ngópu? Yi nt:u kópu chedê.<sup>g</sup> <sup>21</sup>K:omo tpile Chóó Lémi yi lama a tóó, ngmênê daa cháâcháâ ngópu, myedaa kwunokwuno ngópu. Yi mbodo podo dé, yi gha mgîdîmgîdî dé.<sup>h</sup> <sup>22</sup>Yinê ye yi nuw:o ndîi dé, ngmênê yi mbodo podo dé.

<sup>d</sup> 1:9 Epeso 1:16    <sup>e</sup> 1:16 1 Kódin 1:18,24    <sup>f</sup> 1:17 Lóma 3:21-22; Hab 2:4

<sup>g</sup> 1:20 Njóri 12:7-9; Psalm 19:1; Hipîlu 11:3    <sup>h</sup> 1:21 Epeso 4:17-18

<sup>23</sup>Yâpwoni u mênê ghê njini a tóó, daa chââchââ ngópu, ngmênê tpileni u kââ a l:âmol:âmo tumo, vyílo ye chââchââ tumo, pi u kââ dé ó ímê u kââ dé ó tpile tp:oo u kââ dé ó tpile pê u kââ dé, yinté k:omo yâpwo ye chââchââ tumo.

<sup>24</sup>Yi yéli y:oo Chóó Lémi mwiyé a kpípí ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo a kpípí too, mye kala too, apê, Kópu dono n:ii yi nuu u kópu dé, mudny:oo d:uud:uu dé, apê, mywenemywene kópuni nongo a d:uud:uu tumo, mudny:oo d:uud:uu dé. <sup>25</sup>Chóó Lémi u ndê kópu yilí yi wépi dmi pwaa tumo, k:omodanê kópu a ngí tumo. Pini n:ii ngê tpile yilí yintómu l:âmo ngê, n:ii dye ghi yintómu pídnny:oo chââchââ, yi pini daa chaa kígħa ngmê, ngmênê tpileni l:âmo too, yi tpile ye chaa kígħa tumo, ye a ngêpê nyédi, p:uu mye dpodo nyédi.

<sup>26-27</sup>Nyââ, Chóó Lémi kpípí ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo kpípí too, mye kala too, mywenemywene u kópu yilí a d:uud:uu ngópu. Mââ yoo yi kpâm kní ye daa lêpí nyédi, ngmênê a numo kpêêpí nyédi, yi gha vy:o yi kn:aadi te kópu u pywuu u nkwo wunê ngêêpí ngópu. Daa mââ yoo yi mo, ngmênê pyââ yoo mye yi k:ii, yi moo kní ye daa lêpí nyédi, ngmênê a nmyee nyédi.<sup>i</sup>

<sup>28</sup>Chóó Lémi u kópu ndêndê u wépi pwaa ngópu, Chóó Lémi ngê yi wépi dmi u nkwo pwaa too, dnyinté a nuw:o té, dono kópu yilí a d:uud:uu ngópu. <sup>29</sup>Yoo dono, kn:aadi te pyu yoo, tpile u mb:aami dé, daa gha yoo, í:ee kapí pyu yoo, l:êê pyu yoo, pi vye pyu yoo, pi dódó pyu yoo, pi u pi dyede pyu yoo. Dono ngê yi gha dmi a nt:ee ngê. <sup>30</sup>P:êê dono chaachaa u yoo, dono kópu numo p:uu yilí a tpapê ngópu, Chóó Lémi ye diya wo, peede tpapê pyu yoo, chaa pyu yoo, yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, yi pye mî yi dnye a vye tumo, u yi y:e a kwo yédi, Dono kópu kamî m:uu nmo pyw:oo. <sup>31</sup>Yoo dono, yi chóó yi kópu u ntii dêdê vy:êmî tumo, pi ye d:uudpí ch:anê, myed:uudpí ngee ngmê. <sup>32</sup>Yi lama ka tóó, Chóó Lémi ka yi kópu yilí pwopwo u kópu dé, ngmênê mye d:uud:uu tumo, pi kní ye mye tpapê ngópu, ye dpo, Yinté kópu nipi paa d:uud:uu téme.

### Pi yintómu yi kóté kígħa

**2** <sup>1</sup>Nju tpémi. Ala kópu wanmyi vyi ngmê, anye, Yi yéli yi l:êê ghi dmi dono, Chóó Lémi ngê paa kpada téne. Yi kópu wanmyi vyi knomomê, ye nmyi chóó nmyi p:uu anmyi danê, mu kópu u díy:o k:omo tpile nmyo n:uu dé, ngmênê yi kópu myenmye d:uud:uu tumo. <sup>2</sup>Nmî lama ka tóó, pini n:ii kní y:oo yi kópu dono a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê yinê wa kpada té. Doo u ntââ pi módó kuwa daangmêwa ghê. <sup>3</sup>Kópuni kní yi l:êê díy:o ala kópu nmye tpapê ngópu, Chóó Lémi ngê mopêdê kpada téne, yi kópu dono nmyi chóó nmye d:uud:uu tumo. Lukwe díy:o ala kópu nmye tpapê ngmê,

<sup>i</sup> 1:26-27 Lev 18:22; 1 Kódin 6:9

Nmo Chóó Lémi u yoo mb:aa, daawa kpada nmo? <sup>4</sup>A pyipe yoo, ye lukwe? Chóó Lémi ngê nmyi dye ghi ka dówodówo, dye ghi daadîi doongê kpada nmyoo. Yi kópu nmyinê nmye k:omo tpile? Chóó Lémi ngê ka t:âat:ââ nmyo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Yi dono kée téne, a ka pêdê diyé dniye. <sup>5</sup>Nmyi chóó nmyi pono nmye vyápê té, dnye daanmyi ng:aa. Lukwe dîy:o nmyi dono yilí dmyongê kée ngópu? Yi kópu u l:êê dîy:o, wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmo, dnyinté daawa kpada nmyo. <sup>6</sup>Chóó Lémi ngê pi yilí yintómu kní ye yi kópu yilí ye wa pwila té. <sup>7</sup>N:ii kní y:oo u yi y:e a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, dye ghi yintómu u k:ii nmî ya, yi kópu u l:êê dîy:o kópu mb:aa dye ghi yintómu a d:uud:uu tumo, yi yéli ye Chóó Lémi ngê ghê kamí wa y:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. <sup>8</sup>N:ii kní yi chóó yi p:uu a nuw:o té, maa ndêndê wunê da kuwo ngmê, dono u maa p:uu a wee, yi yéli ye Chóó Lémi wa nod:e, wamyé kpada té. <sup>9</sup>N:ii kní y:oo dono a d:uud:uu ngópu, dono wa a pyw:ee ngmê, ngîní vyímí amyedê pyw:ee ngmê, kn:aa yéli y:oo daa yi mo wa a pyw:ee ngmê, ngmênê nmyo Nju tpémi, amyenmyinê pyw:ee ngmê. <sup>10</sup>Pini n:ii kní y:oo kópu mb:aa a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê yi pi dmi ndîi ngê wa pyódu té, mb:aamb:aa ngê adnyin:aa ya, nmyo Nju tpémi daa nmyi mo, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii. <sup>11</sup>Chóó Lémi ngê nmo yintómu dêêpî kópu dyuu mu ngmídi mbêmê wa kóté kalê nmo.

<sup>12-15</sup>Pini n:ii ngê dono wa d:uu, Chóó Lémi ngê wa kpada. Yélini daa Nju tpémi, k:omo tpile yi yéli yi lama Mósisi u dêêpî kópu dyuu daa kwo, Chóó Lémi ngê yi dono kní yi l:êê dîy:o amye kpada té. K:omo tpile dono mb:aamb:aa yi chóó a cháméchámê dumo, ngmênê kópu mb:aa daa d:uud:uu tumo, kópu dono ye d:uud:uu tumo. Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yi gha vy:o a kwo, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu tumo, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê a ya nyédi, dini ghi n:ii ngê kópu dono a d:uud:uu tumo, yi gha dmi dono ngê dpí pyódu. Chóó Lémi ngê Nju tpémi amyedê kpada té. K:omo tpile Mósisi u dêêpî kópu dyuu yi lama a kwo, ngmênê daa chââchââ tumo. K:omo tpile pi u lama Mósisi u dêêpî kópu dyuu a kwo, yi pini ngê yi kwódu yé kópu dé adê d:uud:uu dé, ye Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu, ngmênê n:ii ngê yi kwódu yé kópu dé daadî d:uud:uu dé, yini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu. <sup>16</sup>Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu nmo wa a dy:ââ, nmî tumu kópu dono kní yi l:êê dîy:o yinê wa kóté kalê nmo. Pi kní ye yi kópu n:aa tpapê ngê, mu kópu u dîy:o yi kópu ndêndê ngê nmo wa pyódu.

### Nju tpémi yi l:êê ghi dmi

<sup>17</sup>Nju tpémi. Chóó Lémi nmyinê kââkââ ngópu, ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Mósisi u dêêpî kópu dyuu nmî lama a kwo, Chóó Lémi

ngê daawa kpada nmo. <sup>18</sup>Nmyimo, Chóó Lémi u nuu u kópu dé nmî lama a pyede, u dêêpî kópu dyuu ngê nmî nuw:o dmi dê wáti té. <sup>19</sup>Nmyimo, Mgídî vy:o yélini a kwo, nmo yi pywápê dé, my:oo yélini a tóó, maa mb:aa ye nmîné kêmakêma. <sup>20</sup>Nmyimo, Mbodo podo knî ye yi dono kópu nmo kwódukwódu too, pi kamî yoo myeno ndiye kîgha too, mu kópu u díy:o ndê kópu yintómu, lama kópu yintómu nmî kn:ââ knî y:oo wunê a d:êê tumo. <sup>21</sup>Nju tpémi. Kn:aa yéli vy:ee ndiye kîgha tumo, lukwe díy:o nmyi chóó dp:ee numo ndiye kîgha nyédi? Nmyimo, Namê kpaá, ngmênê nmyi chóó nmye kpaá nyédi? <sup>22</sup>Nmyimo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, ngmênê yi kópu nmyi chóó nmye d:uud:uu ngópu? Nmyimo, Kn:aa yâpwo ka namê ngêpê, ngmênê ndapî nmyi yâpwo ngê nmyi pyódu ngópu, nmyi nuu u tpile ngê my:ee pyódu ngópu. <sup>23</sup>Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu nmyinê kââkââ ngópu, ngmênê yi kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu, Chóó Lémi ka mywenemywene u ngwo nmyine ñeñe ngópu. <sup>24</sup>Puku yedê yinté kópu mye tóó, apê, Nju tpémi yi l:êê díy:o, kn:aa yéli y:oo Chóó Lémi daa cháachââ ngópu.

<sup>25</sup>Nju tpémi. Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu anmyi nyêmî knomomê, u l:ii nmyi too pee p:uu adî ya knomomê, ye up:o. Ngmênê daanmyi nyêmî knomomê, k:omo tpile u l:ii nmyi too pee p:uu adî ya, yi l:ii ngê daawa ngee nmyo. <sup>26</sup>K:omo tpile kn:aa yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, u kópu dyuu adnyi nyêmî knomomê, ye Chóó Lémi ngê awo, Na a ka a l:ii yi p:uu a t:a, a nuu u yoo.<sup>1</sup> <sup>27</sup>Nju tpémi. K:omo tpile kn:aa yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, yi yéli y:oo Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu adnyi nyêmî knomomê, ye yi yéli y:oo wa ndyíko nmyo, mu kópu u díy:o, k:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu a t:a, Mósisi u dêêpî kópu myenmyinê kpââ tumo, ngmênê yi kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu. <sup>28-29</sup>Dmyinê w:ee ngmê? Ló pini ndêndê ngê ngmê Nju pi? Daa pini n:ii too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, ngmênê pini n:ii u gha vy:o Chóó Lémi u l:ii a t:a. Yi kópu daa dêêpî kópu ngê dpî d:uu, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê dpî d:uu. Yi pini ndêndê ngê Nju pi, daa pi knî y:oo a chaa kîgha ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê yinê a chaa kîgha ngê.<sup>m</sup>

### Nju tpémi yi ya

**3** <sup>1</sup>Ala kópu mwiyé kídî d:êê, d:ê, Pini n:ii u too pee mu ngmîdi p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, yi pini daa ndêndê ngê Nju pi. D:ê, Pini n:ii u gha mênê Chóó Lémi u l:ii a t:a, yi pini ndêndê ngê Nju pi. Yi kópu u l:êê díy:o a ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Chóó Lémi u l:ii ngê Nju tpémi lónté a ngêêpî too? A ka amy:ee póó dmi, a ka nye, Nju tpémi y:oo ló kópu mb:aa ngmêwunê pyw:êmî ngópu, kópuni kn:aa yéli y:oo dêdê pyw:êmî ngópu? <sup>2</sup>Nmyenê, Nju tpémi y:oo kópu mb:aa yilî wunê

<sup>1</sup> 2:26 Nkal 5:6    <sup>m</sup> 2:28-29 Njon 7:24; Kílosa 2:11

pyw:êmi ngópu. Ala mwiyémwiyé kópu. Vyílo Nju tpémi ye Chóó Lémi ngê chóó u kópu dyuu ye a y:ângo, u ngwo yi lama yaa wo, a w:ee ngópu, apê, Chóó Lémi alanté pini. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, A yoo nê ntee pini ngê paa pyaa dniye, kn:aa yéli y:oo yi vy:o u ngwo myepaa m:uu nêne. <sup>3</sup>K:omo tpile woni kní y:oo Chóó Lémi u kópu dny:i dy:ee tumo, ngmênê kópuni Chóó Lémi ngê ndêndê ngê ye a vyi too, yi kópu dyuu chóó daawa kéé té, ndêndê ngê wa d:uu té.<sup>n</sup> <sup>4</sup>K:omo tpile pi yintómu adnyi k:omodanê, ngmênê Chóó Lémi mu ngmidi ngê k:omodanê ngê kêê daawa a t:oo. Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi u kópu yintómu ndê kópu dé.

Pi ngê k:omodanê kópu Chóó Lémi p:uu daawa a pyw:oo.<sup>o</sup>

<sup>5-8</sup>Ngmê kní y:oo alanté a tpaê ngópu, apu, Nmo mgídîmgídî dé, Chóó Lémi mu ngmidi pywápê, yi kópu u l:êê dîy:o dono kópu yilí paa d:uud:uu koo, mgídî ndîî ngê paa pyépi koo, pi kní y:oo Chóó Lémi u wuu mb:aamb:aa ngê u ngwo paa m:uu y:e. Apu, K:omodanê kópu yilí paa tpaê koo, pi kní y:oo ala kópu u ngwo paa vyi y:e, Chóó Lémi mu ngmidi u mênê k:omodanê kópu daa tóó modaa tóó. Apu, Chóó Lémi ngê nmí dono kní yi l:êê dîy:o kîngî kpada nmo, mu kópu u dîy:o u pi ndîî ngê u ngwo nmo pyépi.

A tidê mbwó yoo, yinté daa tóó. Ngmê kní y:oo a pi dyênê ngópu, apê, Nê ngê yi kópu yinê vvu. Nê kuu. Chóó Lémi ngê yi yéli ndêndê ngê wa kpada té. A tidê mbwó yoo, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kóté kalê nmo. Pini n:i ngê dono dpí d:uu, Chóó Lémi ngê ndêndê ngê wa kpada.

### Nmo yintómu dono dé

<sup>9</sup>A ka anmyinê póó dmi, A ka nye, Lukwe, Nju tpémi Chóó Lémi ka yoo mb:aa, kn:aa yéli Chóó Lémi ka yoo dono? Nmyenê, Kêle, yinté daa tóó. Ala kópu wunê kídî d:êê, Nuw:o dono ngê pi yintómu mgímí too, daa kn:aa yéli yi mo, ngmênê Nju tpémi mye yi k:ii.<sup>p</sup> <sup>10</sup>Yinté kópu puku yedê mye tóó,

N:i ngê dono daa d:uu ngê, yinté pini daa tóó.<sup>q</sup>

<sup>11</sup>Pini n:i ngê Chóó Lémi u kópu wunê wopwe, yinté pini daa tóó.

Pi ngmê ngê Chóó Lémi daa nmy:uu.

<sup>12</sup>Pi yintómu Chóó Lémi ka kpeme yaa dniye, dono kópu yilí a d:uud:uu ngmê.

Pi ngmê ngê kópu mb:aa daangma a d:uud:uu.

<sup>13</sup>Yi yéli y:oo kópuni a tpaê tumo,

tuu a wee,

yi komo t:âmo kpêênî mbwee wââ tuu yiwunê yiyé.

K:omodanê pyu yoo, daa ndê kópu ye tpaê tumo,  
 Mg:ee ngê pi ntee dpî kiye,  
 yi kópu dé mye yinté dé,  
 pi yinté dpî vya t:oo.<sup>r</sup>

<sup>14</sup>Peede tpaê pyu yoo.<sup>s</sup>

<sup>15</sup>A pi vyuwó nyédi, pi límîlímî ngê dpî vya t:oo.<sup>t</sup>

<sup>16</sup>Kwéli dpî lee dmi, kópu dono yi: wumê d:uud:uu tumo,  
 yoo myoo yii kalê t:oo.

<sup>17</sup>Pi u némi dyede yi lama ye tóó,  
 p:êê kópu l:âmol:âmo yi lama mêdaa tóó.

<sup>18</sup>Chóó Lémi u chââchââ ndêndê ngê yi lama daa tóó.<sup>u</sup>

<sup>19</sup>A tídê mbwó yoo. Yi kópu dyuu daa kn:aa yéli yi mo yi p:uu a d:êê tumo, ngmênê Nju tpémi yi k:ii nipi yi p:uu a d:êê tumo, mu kópu u díy:o nmî lama ka tóó, puku yedê kópuni a pyede, Nju tpémi yi l:êê díy:o a d:êê tumo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmo, pi ngê u kwo daawa vyi, A nt:u kópu daa tóó. <sup>20</sup>Daa dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Dêêpî kópu dyuu mbêmê ala kópu yunon:aa w:ee ngê, nê, Ala dpî kn:aadi.<sup>v</sup>

### Chóó Lémi ka kélímî mbêmê pi u ngwo dpo kââdí

<sup>21-22</sup>Chóó Lémi ka pi u kââdikââdí, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê yi kópu p:uu puku yedê dnya a d:êê, yi kópu ala ngwo kudu m:uu. Daa dêêpî kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi u k:ii anmo kââdí, ngmênê pini n:ii Yesu Kédisu ka adî kélímî, yi pini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu, u k:ii wa a kââdí ngmê.<sup>w</sup> <sup>23-24</sup>Dp:oo u mo u mo dé, pi yintómu nmo dono dé, dp:oo Chóó Lémi u pee dé, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî módó yeedeede nmo a kpo, Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, dono vy:o yinê wunê pw:iipw:ii nmoo, u l:êê díy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye.<sup>x</sup> <sup>25-26</sup>Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî kpêê ngê yaa wo, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. Yesu ka pini n:ii adî kélímî, Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée té, mêdaawa a ngî té. K:omo tpile dye ghi daadî Chóó Lémi ngê pi knî yi dono u díy:o daa kpada too, ngmênê daa kedekede pyu, mu kópu u díy:o ala ngwo Yesu yi yéli yi pywuu ngê dê pyódu, Chóó Lémi ngê mêdaawa kpada té. Pini n:ii Yesu ka adî kélímî, Chóó Lémi ngê daawa kpada, chóó u kwo wa a kââdí, mu kópu u díy:o pi mb:aa ngê u kwo wa pyódu. Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a kpo, nmî l:êê díy:o pwene, mu

<sup>r</sup> 3:13 Psalm 5:9; 140:3   <sup>s</sup> 3:14 Psalm 10:7   <sup>t</sup> 3:15 Prov 1:16   <sup>u</sup> 3:18 Psalm 36:1

<sup>v</sup> 3:20 Psalm 143:2; Nkal 2:16; Lóma 7:7   <sup>w</sup> 3:21-22 Lóma 1:17; Nkal 2:16

<sup>x</sup> 3:23-24 Epeso 2:8

kópu u díy:o ala kópu nmî lama yaa we, nmî dono yilî daa módó ghêê too, ngmênê nmî yikî dmi Tp:oo u pwo ghay wo.<sup>ʸ</sup>

<sup>27</sup>Yi kópu u l:êê díy:o pi ngê chóó u pi d:uudpî knî, d:uudpî vyi, Nê u ntââ, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu n:aa cháâchââ, u l:êê díy:o u kwo wa a kââdí nê. Kêle, yinté daa tóó. <sup>28</sup>Chóó Lémi ngê daa dêêpî kópu dyuu mbêmê u kwo wa a kââdí nmo, ngmênê Yesu ka kêlîmî mbêmê u kwo wa a kââdí nmo.<sup>z</sup> <sup>29</sup>Myenté, Nju tpémi y:oo yi chóó yi pi dmi d:uudpî km:êê ngmê, d:uudpî vyi ngmê, Chóó Lémi daa kn:aa yéli yi yâpwo, ngmênê nmî mo nmî yâpwo. Kêle. Chóó Lémi mye kn:aa yéli yi yâpwo.<sup>a</sup> <sup>30</sup>Chóó Lémi daa miyó, mu ngmîdi. Nju tpémi n:ii dé Yesu ka a kêlîmî té, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê dpî pyaa dmi. Kn:aa yéli mye yinté dé. Yi vy:o yélini Yesu ka a kêlîmî té, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê myoo pyaa dmi. <sup>31</sup>A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe? Yesu ka kêlîmî mbêmê dêêpî kópu dyuu dpî chedê? Nmyenê, Kêle, dp:oo chedê ngê, ngmênê dêêpî kópu dyuu mbêmê nmînê wopwe ngê, anye, Ala dpî kn:aadi.

#### Póól ngê Epîlaham dyimê pywuu ngê u ngwo pyódu ngê

**4** <sup>1</sup>Nmo Nju tpémi, nmî kn:ââ mu ngmîdi, Epîlaham. Yi Epîlaham dyimê pywuu ngê nmye nînê pyépi. <sup>2-3</sup>Chóó Lémi ngê Epîlaham ka wo vyu, Kópu mb:aa yilî nye d:uud:uu, dyââpe m̄:uu daa t:a, ye Epîlaham ngê chóó u pi pídoó kmîmî. Ngmênê Chóó Lémi u ngîma u pi chóó daapídoó kmîmî, mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kêlîmî, pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo.<sup>b</sup> <sup>4</sup>Dpodo pyu ngê u pywuu dpo ngee, u kada pini ngê u kwo daawa vyi, Ala a módó yeedeyeede nga yed:a kê. Chóó Lémi ngê módó yeedeyeede n:ii Epîlaham ka y:ângo, doo u dpodo u pywuu. <sup>5</sup>Pini n:ii ngê a tpaê, apu, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu u cháâchââ ngê nî dêê wo, ngmênê Chóó Lémi ka anî kêlîmî, a dono u kuwó paa kée téne, yi pini Chóó Lémi ngê wa ngee, u kêlîmî u l:êê díy:o u dono wa ghêê té. <sup>6</sup>King Dépîdi ngê vyîlo yinté pini u kópu yi d:êê ngê, apê,

<sup>7-8</sup>Pini n:ii u dono Chóó Lémi ngê u kuwó dpî kée té,  
mêd:uuwodê ngî té,  
myedaa nuw:onuw:o too,  
yi pini u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu.<sup>c</sup>

<sup>9</sup>A tídê mbwó yoo. Yi kópu daa yoo ngmîdi yi kópu, daa yélini yi mo Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu a t:a, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii. Kópuni d:a d:êê, yi kópu nmye mênîné tpaê, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo kêlîmî, Chóó Lémi ngê ala módó yeedeyeede u ngwo u kwo y:ângo, kwo, Dyââpe m̄:uu daa t:a. <sup>10</sup>A tídê mbwó yoo, ala kópu dmyinê

<sup>ʸ</sup> 3:25-26 Epeso 1:7    <sup>z</sup> 3:28 Nkal 2:16    <sup>a</sup> 3:29 Lóma 10:12    <sup>b</sup> 4:2-3 Gen 15:6; Nkal 3:6; Njems 2:23    <sup>c</sup> 4:7-8 Psalm 32:1-2



nuw:onuw:o. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê yi kópu Epílaham ka a vyu, lukwe, Chóó Lémi u l:ii yi ngwo Epílaham u too pee p:uu doo a ya, ó dèpwo a ya? A tídê mbwó yoo, yi ngwo dèpwo a ya. <sup>11</sup>Chóó Lémi ngê Epílaham u kèlímí mwiyé módu, u nkwo u kwo vyu, kwo, Dyââpe m:uu daa t:a, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u l:ii Epílaham p:uu u nkwo kele. Dyââpe pwapí kn:ââ Epílaham ngê a chópu, ala ngwo yélini ye Chóó Lémi ngê a tpaê, yipu, A ka kèlímí u l:êê díy:o, dyââpe nmyi p:uu daa t:a, k:omo tpile yi yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, ngmênê na a ka yi yéli yi kn:ââ mye Epílaham. <sup>12</sup>Epílaham mye Nju tpémi yi kn:ââ, n:ii dé yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, ngmênê Nju tpémi yi vy:o yoo ngma a kwo, yi yéli yi kn:ââ njini Epílaham, mu kópu u díy:o Epílaham Chóó Lémi ka ntee dpímo a kèlímí, yi yéli yinté u kwo mye kèlímí té. Epílaham Chóó Lémi ka yinté mwiyé dpímo a kèlímí, kuwó Chóó Lémi u l:ii too pee p:uu u ngwo kele.

#### **Epílaham Chóó Lémi u ndéndê kópu dyuu ka u ngwo kèlímí mbê wo**

<sup>13</sup>Chóó Lémi ngê ala ndéndê kópu Epílaham ka a vyu, kwo, Dyámê ghi yintómu, nyoo kní yi k:ii nmyi dyámê ghi ngê wa pyaa dmi. Daa dèêpí kópu dyuu cháâcháâ u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê yi ndéndê kópu dyuu Epílaham ka a vyu, ngmênê Epílaham Chóó Lémi ka doo kèlímí, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo pyodo. <sup>14</sup>Yi dyámê ghi u l:êê díy:o Epílaham wodoo dpodo, dèêpí kópu yintómu wodoo cháâcháâ dé, ye Chóó Lémi ngê módó daapí yeede ngê, Epílaham u kèlímí Chóó Lémi ka k:omo tpile ngê pí pyodo. Nmo my:oo ntee dé, kópuni Chóó Lémi ngê módó nmo wa a kê, doo u ntââ dpodo ngê daanmí pwila.<sup>d</sup> <sup>15</sup>U yi nmo adí kwo, Chóó Lémi u dèêpí kópu dyuu d:ud:umbiy:e nmí châpu, ya mb:aa u ngwo u kwo nmí pwila, ngmênê wanmí dèê dmi, nmí kpadakpada anmo pyw:oo, mu kópu u díy:o doo u ntââ pi ngê Chóó Lémi u dèêpí kópu dyuu d:ud:umbiy:e d:uudpí châpu. Dèêpí kópu dyuu wodaa kwo, ye pi ngê daapê vyi, Dono kópu ngmêchi d:uu.<sup>e</sup>

<sup>16</sup>Chóó Lémi ngê nmí kèlímí mbêmê u módó yeedeyeede nmo wa a kê, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, Epílaham u yoo yintómu kní ye ní y:oo, daa Nju tpémi yi mo, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii, Epílaham u kèlímí a ka ntoo, yi yéli yi kèlímí mye yintoo. A tídê mbwó yoo, nmo yintómu Epílaham mu ngmídi nmí kn:ââ. <sup>17</sup>Chóó Lémi ngê nmo yintómu nmí kn:ââ ngê pyódu ngê. Yinté kópu puku yedê mye tóó, Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, Yoo yilí yi kn:ââ ngê dí pyódu ngi. Epílaham Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo kèlímí, u gha vy:o apê, K:omo tpile a kpâm Sela k:ii nyi vy:ene knopwo, daa kêmakêma nye pwopwo mo, ngmênê Chóó Lémi ngê u ntââ ngê wa pyódu nyo, tp:ee u ngwo angmênýi tpyé.

<sup>d</sup> 4:14 Nkal 3:18    <sup>e</sup> 4:15 Lóma 5:13

Apê, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu wa vyi, Yi tpile taa we, yed:oo yi tpile ndêndê ngê wa t:aa.<sup>f</sup> <sup>18</sup>K:omo tpile u kpâm Sela k:ii yi tp:ee daa tpyé ngópu, ngmênê yi kópu p:uu Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo kêlîmî, yoo yilî yi kn:ââ ngê u ngwo pyodo. Puku yedê alanté mye tóó, kwo, Nyoo yilî ngê wa pyódu, mbóó p:uu pudu yilî ntee, yinté.<sup>g</sup> <sup>19</sup>K:omo tpile daa kêmakêma Epîlaham ngê u m:ââ yono y:a ngê doo pyépi, u pââ myedê mtiti wo, u kpâm Sela doo u ntââ tp:ee daapî tpyó, ngmênê u kêlîmî têdê ngê daa pyodo.<sup>h</sup> <sup>20</sup>Chóó Lémi ngê kópuni u kwo a vyu, yi kópu ka u kêlîmî têdê ngê daa pyodo, ngmênê u kêlîmî ndîf ngê u kwo mê pyodo, u l:êê díy:o Chóó Lémi modoo chaa kígha. <sup>21</sup>U nuw:o k:oo apê, Chóó Lémi u wêdêwêdê u ntââ, yi kópu daawa têd:a, ndêndê ngê wa d:uu. <sup>22</sup>Yi kêlîmî u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê ala módó yeedeyeede u ngwo u kwo y:ângo, kwo, Dyââpe m:uu daa t:a.<sup>i</sup> <sup>23-24</sup>Yi kópu dyuu daa Epîlaham u mo u l:êê díy:o d:êê ngópu, ngmênê nmî l:êê díy:o mye d:êê ngópu, yélini Chóó Lémi ka nmo kêlîmî té, pini n:ii ngê nmî Lémi Yesu a pyidu ngê.<sup>j</sup> <sup>25</sup>Chóó Lémi ngê Yesu nmo a dy:ââ ngê, nmî dono knî yi l:êê díy:o pwene. Nmî yikî dmi u pwo ghay wo, pi mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dniye, wod:oo Chóó Lémi ngê Tp:oo mêdê pyidu ngê.

#### Yesu ngê Chóó Lémi ka u ngwo a kââdî nmoo

**5** <sup>1</sup>Nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmo kêlîmî té, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dniye. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u k:ii numo p:uu dpînê d:uu té.<sup>k</sup> <sup>2</sup>Yesu Kédisu ngê keñe nmo yinê kpêmî ngê, Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo nmî ghê dniye, Chóó Lémi nmo u ngwo wunê vuywo. Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a tóó, mu kópu u díy:o nmî lama ka tóó, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ntee pini ngê anmî pyaa dmi. <sup>3</sup>Kópu m:uu ala. K:omo tpile dono kópu nmo wadnyi pyodopyodo, ngmênê nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê amyednyi ya, mu kópu u díy:o dono u vyîmî pyu ndîf ngê u ngwo anmî pyaa dmi.<sup>l</sup> <sup>4</sup>Yi dono anmo a vyîmî knomomê, ye Chóó Lémi ngê nmo wa vyi, Nmyo mb:aamb:aa dé. Yi kópu u l:êê díy:o nmî lama dpî yââ, nipi, Chóó Lémi ngê daawa mb:ii nmo. <sup>5</sup>Yi kópu nmî lama ka tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi nmo a dy:ââ ngê, nmî mênê yaa wo, u ngwo nmo a vyu, apê, Nmyi nuu ghi dmi a nódó a tóó.

<sup>6</sup>Dini ghi n:ii ngê dono ngê nmee a ya, doo u ntââ nmî chóóchóó daap:oo ngee nmoo. Chóó Lémi ngê wéni n:ii a ngmîdi ngê, yi wéni ngê Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî l:êê díy:o u ngwo pwene. <sup>7</sup>Dyámê pee u l:êê díy:o wanyi vyi, anye, U ntââ l:êê têdê wanî pw:onu, ngmênê k:omo tpile myipe pi mb:aa, myedaanyi vyi, A pyipe u l:êê díy:o n:aa pwopwo.

<sup>f</sup> 4:17 Gen 17:5   <sup>g</sup> 4:18 Gen 15:5   <sup>h</sup> 4:19 Gen 17:17   <sup>i</sup> 4:22 Gen 15:6  
<sup>j</sup> 4:23-24 Lóma 15:4   <sup>k</sup> 5:1 Lóma 3:24   <sup>l</sup> 5:3 Njems 1:2-3

<sup>8</sup>Ngmênê dini ghi n:ii ngê daa yoo mb:aa ngê nmee a kwo, Yesu Kédisu ngê yi kópu vyílo yi d:uu ngê, nmî l:êê díy:o pwene, ala kópu u ngwo nmo w:ee ngê, nmîmo, Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ndêndê ngê a tóó.<sup>m</sup>  
<sup>9</sup>U pwopwo u l:êê díy:o, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye. Yi kópu u l:êê díy:o nmî lama ka tóó, Yesu ngê nmî kpadakpada têdê ndêndê ngê wa dyé nmo.<sup>n</sup> <sup>10</sup>Chóó Lémi u k:ii noko nmee diya, ngmênê chóó Tp:oo u pwopwo u l:êê díy:o, u kwo a kââdí nmo. Ndêndê ngê yinê wa ngee nmo, Yesu u ghê kamî nmî mênê adí ya, mu kópu u díy:o nmo Chóó Lémi u pyipe yoo.<sup>o</sup> <sup>11</sup>Kópu m:uu a tóó, Chóó Lémi ngê nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, Chóó Lémi ka yinê a kââdí nmo.

### Adam pini dê nmî Lémi Yesu Kédisu

<sup>12</sup>Pi ngmídi ngê dyámê mbêmê dono u kn:ââ a chópu, pwopwo u kn:ââ yinê mye chópu. Ala ngwo nmo yintómu pwopwo u yoo, mu kópu u díy:o dono nmo d:uud:uu ngê.<sup>p</sup> <sup>13-14</sup>Kn:ââ Adam u dye ghi ngê, nkoo Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpí kópu dyuu mî d:êê ngê, yi ngwo dyámê mbêmê dono modoo ya. Doo u ntââ pwopwo u wépi daapí pwaa ngópu. Chóó Lémi ngê Adam ka kópuni a vuu, yi kópu Adam ngê daa nyongo, dono d:uu ngê, u kuwó dini ghi ngê yed:oo pwene. Chóó Lémi ngê yélini ye kópu daa vuu, mye pw:oo dniye. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê u dêêpí kópu dyuu pi ka ghêlî daa vuu, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê yi dono dêdpímo a kpââ.

Adam ntee doo a ya, Yesu yinté myedoo a ya, mu kópu u díy:o pi ngmídi u wââ pi yilí yi p:uu kee wo. Adam mu ngmídi ngê knâpwo kalé nmo, Yesu mu ngmídi nmî Mbwámê ngê mē pyodo.<sup>q</sup> <sup>15</sup>Ngmênê Adam pini dê Yesu yi dpodo dê u mo u mo dê. Chóó Lémi u módó yeedeyeede daa Adam u dono ntee tpile. K:omo tpile pi ngmídi ngê dono kn:ââ a chópu, pwopwo kn:ââ myedê chópu, ngmênê Yesu Kédisu mu ngmídi ngê ndîî kópu ngmê nmo yinê a núwo, Chóó Lémi u módó yeedeyeede nmî yilí nmo a kpo. <sup>16</sup>Adam ngê dono mu ngmídi d:uu ngê, dono kn:ââ u ngwo a chópu, wod:oo Chóó Lémi ngê kpadakpada u yoo ngê pyódu nmo. Ngmênê Yesu Kédisu u l:êê díy:o, k:omo tpile dono yilí nmî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yi dono yilí mē chedê ngê. <sup>17</sup>K:omo tpile pi mu ngmídi u dono u l:êê díy:o pwopwo u pi ndîî ngê pyodo, doo u ntââ pi ngê u wépi daawa puwâ, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê kópu ndîî ngmê d:uu ngê. Chóó Lémi ngê pini n:ii ka u módó yeedeyeede wa y:oo, Yesu Kédisu u l:êê díy:o pi mb:aa ngê u kwo wa pyódu, yi pini ka ghê kamî wa y:oo, u pi ndîî ngê wamye pyódu.

<sup>m</sup> 5:8 Njon 3:16; 1 Njon 4:10    <sup>n</sup> 5:9 Epeso 1:7    <sup>o</sup> 5:10 Kílosa 1:22    <sup>p</sup> 5:12 Gen 3:6; Lóma 6:23    <sup>q</sup> 5:13-14 1 Kódin 15:21-22

<sup>18</sup>Nmî kn:ââ ngê u dono mbêmê ntee knâpwo kalê nmoo, kpadakpada u yoo ngê u ngwo nmî pyaa dniye, nmî Mbwámê ngê u kópu mb:aa mbêmê nmî tpyuu u maa yinté a yó, nmî ghê kamî u maa yinté myedê yó.<sup>r</sup> <sup>19</sup>Nmî kn:ââ ngê Chóó Lémi u dnye a vyâ, yoo dono ngê u ngwo pyódu nmoo. Nmî Mbwámê ngê Chóó Lémi u dnye mb:aamb:aa ngê a nyongo, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo anmî pyaa dmi.

<sup>20</sup>Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, mu kópu u díy:o apê, Yi lama paa yaa we, Ala nmo dono dé. Pini n:iî ngê ala kópu wa vyi, A dono ndîi, ala kópu amye vyi, Chóó Lémi u módó yeedeyeede a ka mye ndîi, a dono u kuwó myaa kée té. <sup>21</sup>Dono ngê ntee dpîmo mbêpê kîgha nmo, u l:êê díy:o pwopwo nmî vy:o a tóó, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ngê ala ngwo yinté mye mbêpê kîgha nmo. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyódu nmoo, ghê kamî nmo amyedê kê, ghéni n:iî chedê ngê daawa pyódu.<sup>s</sup>

### Yesu u k:iî nipi pwopwo

**6** <sup>1</sup>A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dono yilî anmî d:uud:uu, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndîi ngê u ngwo nmo paa pyaa we?<sup>2</sup> Nmyenê, Kêle, yinté daa tóó. Nuw:o dono ka nmî pw:oo dniye, doo u ntââ mēdaadî mbêpê kîgha nmo. <sup>3</sup>Ala kópu nmyi lama a yaa we, Dini ghi n:iî ngê Yesu Kédisu u pi ngê mbwaa paa a kmênê nmoo, u pwopwo ka u ngwo a kâadî nmoo. <sup>4</sup>Yi ngwo Yesu u k:iî nipi nmî pw:oo dniye, u k:iî mye kmênê nmoo. Nmî Mî ngê u wêdêwêdê mbêmê Yesu Kédisu ntee a pyidu ngê, ghê kamî yinté nmo amyedê kê. Nuw:o kamî ngê dye ghi yintómu choo mbêpê kîgha nmo.<sup>t</sup> <sup>5</sup>Yesu u k:iî nmo kâadî ngê, ntee pwene, yinté my:oo pw:oo dniye. Daawa kée nmo, ntee a pii wo, yinté amyino pii dmi. <sup>6</sup>Pini n:iî Yesu u yoo vy:o dpî ghê, yi pini ngê ala kópu dpî vyi, dpo, Na a ka a nuw:o mbwee Yesu u kîdosi íedê mye t:ee ngópu, y:i mye pwene, Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Yi nuw:o dono pw:oo dniye, nuw:o dono ngê mēdaadî mbêpê kîgha dé.<sup>u</sup> <sup>7</sup>Dini ghi n:iî ngê pi dpî pw:onu, u dono yilî dyámê mbêmê dpo kuwo. <sup>8</sup>Yesu u k:iî nmî pw:oo dniye, yi kópu u l:êê díy:o u k:iî anmî ya. <sup>9</sup>Nmî lama ka tóó, Yesu ka a pii wo, mēdaawa pw:onu. Pwopwo wa dîpî, mēdaawa núw:o.<sup>v</sup> <sup>10</sup>Yesu ng:êentómu pwene, dono mēdaamowa a pyw:oo. Chóó Lémi k:iî nipi a tóó mo, chedê ngê daawa pyódu.<sup>w</sup> <sup>11</sup>Alanté dmyinê nuw:o, dono ka nmî pw:oo dniye, mēdaadî mbêpê kîgha nmo, Yesu Kédisu u k:iî nmo kâadî ngê, Chóó Lémi ngê wunê mbêpê kîgha nmo.<sup>x</sup>

<sup>12</sup>Ala dini ghi ngê nuw:o dono ngê kîmê mbêpê kîgha nmyo, nmyi chóó nmyi nuw:o dono dpî kée tóó. <sup>13</sup>Nmyi nuw:o dmi nuw:o dono p:uu kîmê

<sup>r</sup> 5:18 1 Kódin 15:22    <sup>s</sup> 5:21 Lóma 6:23    <sup>t</sup> 6:4 Kílosa 2:12    <sup>u</sup> 6:6 Nkal 5:24

<sup>v</sup> 6:9 Tpyuu 1:18    <sup>w</sup> 6:10 1 Pita 3:18    <sup>x</sup> 6:11 1 Pita 2:24

kwo, nmyi yi dmi dono u maa p:uu nangmê kââ, nmyi kêê dmi dono p:uu nangmê yé, ngmênê nmyi chóóchóó ndêndê ngê Chóó Lémi ka dpí y:ee tóó, kópu mb:aa u ngwo dmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o pwopwo vy:o yinê a y:ee nmyoo, ghê kamî nmye yinê myedê kpo. <sup>14</sup>Ala kópu ndê kópu. Dono ngê daadî mbêpê kîgha nmyo, mu kópu u dîy:o daa dêêpî kópu dyuu ngê a wêdêwêdê kîgha nmyo, ngmênê Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yinê a wêdêwêdê kîgha nmyo.

### Dpodo pyu yoo yi danêmbum

<sup>15</sup>A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dono ngmanmî d:uu, mu kópu u dîy:o daa dêêpî kópu dyuu p:uu nmî nuw:o dmi a wee, ngmênê Chóó Lémi u módó yeedeyeede p:uu nmî nuw:o dmi a wee, nmî dono yilî yintómu u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngî té? Nmyenê, Apuu! Yinté daa tóó.<sup>16</sup>Ala kópu ndêndê ngê nmyi lama ka tóó, pini n:i p:uu nmye dpodo té, yi pini ngê yinê adî dpodo kîgha nmyo. Dono p:uu anmyi dpodo, ye pwopwo anmyinê pyw:ee ngmê. Chóó Lémi p:uu anmyi dpodo, u dnye ka mb:aamb:aa ngê anmyi ng:aa, ye pi mb:aa ngê u ngwo anmyi pyaa dmi.<sup>17</sup>Chóó Lémi kwunokwuno koo, mu kópu u dîy:o k:omo tpilê dono p:uu wunê mwiyé nmyee a dpodo, ngmênê dono p:uu dpodo nmyinê kuwo ngópu, Yesu u kópu n:i nmyi ny:ee tumo, yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e nmye cháâchââ ngmê. <sup>18</sup>Nyââ, Yesu ngê dono kwulo a pwaa nmyoo, dpodo mb:aa p:uu dpodo kalê nmyoo.<sup>19</sup>(Dyimê pywuu nmye yed:a kê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi p:uu kópu dé yi wopwe nmye dpodo ndîî, módó daanmyinê w:ee t:oo.) Wunê dono u dpodo pyu ngê nmyi pyaa dniye, p:uu nmyee a dpodo, até dono kópu yilî nmyee a d:uud:uu, kópu dpîp:engmê kuwa kalê ngópu. Ala ngwo pi mb:aa u dpodo pyu ngê pyaa dmyeno, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé, ntee a tóó, yinté yinê a pyépi nmyo.

<sup>20</sup>Dini ghi n:i ngê dono u dpodo pyu ngê nmyee a ya, mb:aamb:aa p:uu dênmyee a mbêpê. <sup>21</sup>Dono u yi woo n:i nmyi ntówo tumo, yi yini kîgha ló dé, pwopwo u tpilê dé. Yi kópu yilî ala ngwo nmyinê nmye mywenemywene u kópu dé.<sup>22</sup>Yesu ngê dono kwulo a pwaa nmyoo, Chóó Lémi u dpodo pyu ngê pyódu nmyoo, Chóó Lémi ntee pini ngê mye pyépi nmyo, ghê kamî u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, ghéni n:i chedê ngê daawa pyódu. <sup>23</sup>Pini n:i dono p:uu a dpodo, pwopwo u ngwo wunê kmênêkmênê, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî Lémi Yesu Kédisu u k:i nipi wunê kââdîkââdî nmoo, u módó yeedeyeede mbêmê ghê kamî nmo wunê kuwo ngê, ghéni n:i chedê ngê daawa pyódu.<sup>c</sup>

### Yééyé u dyimê pywuu

**7** <sup>1</sup>A tîdê mbwó yoo, ala kópu u wopwe ngê daanmyi dêê dmi, mu kópu u dîy:o dêêpî kópu dyuu nmyi lama a kwo. <sup>2-3</sup>Dyimê pywuu

<sup>y</sup> 6:15 Lóma 6:1    <sup>z</sup> 6:16 Njon 8:34    <sup>a</sup> 6:18 Njon 8:36    <sup>b</sup> 6:21 Lóma 7:5

<sup>c</sup> 6:23 Lóma 5:12,15

nmye ngmênîné kuwo. Dêêpî kópu dyuu ngê pi cha dpo kââdí dè, u dí pwopwo anyi wunê tóó. Yepe ngê u moo wa a kuwo, kn:aa pini ka amî lê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê mââ ti u kópu ayi d:uu. Ngmênê u moo mwiyé dpî pw:oo knomomê, ye yééyéé u dêêpî kópu yi pyópu p:uu u ngwo dpo pywálî, módó pyââ ngê moo pyódu, u ntââ amê yéé, mēdaa mââ ti u kópu yu d:uu. <sup>4</sup>A tídê mbwó yoo, nmyo mye ntee dé. Mósisi u dêêpî kópu dyuu ka nmyi pw:oo dniye, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u k:i:i nipi nmyi pw:oo dniye. Yi kópu u l:êê díy:o Mósisi u dêêpî kópu dyuu ngê daamodî mbêpê kîgha nmyo. Yesu Kédisu dini ghi n:i:i ngê a pii wo, u yoo ngê u ngwo pyódu nmoo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, Kópu mb:aa yilí dny:oo d:uud:uu dé, M:aa u pi ndîî ngê paa pyaa we. <sup>d</sup> <sup>5</sup>Dini ghi n:i:i ngê nuw:o mbwee p:uu nmee a mbêpê, dêêpî kópu dyuu ngê kwódu yé u kópu nmî nuwo yiné kalê too. K:omo tpile pwopwo u kópu dé, ngmênê u yi nmo doo kwo, Yi kópu nmî d:uu té. <sup>e</sup> <sup>6</sup>Ngmênê ala ngwo dêêpî kópu dyuu nmî p:uu da pywálî, mu kópu u díy:o tpileni ngê doo tpyé nmo, yi tpile ka nmî pw:oo dniye. Mósisi ngê wunê kópu dyuu n:i:i a d:êê ngê, daa yi kópu dyuu ngê a mbêpê kîgha nmo, ngmênê kópu kamî, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yiné a mbêpê kîgha nmo. <sup>f</sup>

#### Nuw:o dono pini dè dêêpî kópu dyuu

<sup>7</sup>A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dêêpî kópu dyuu lónté tpile, dono? Nmyenê, Kêle, ngmênê dêêpî kópu dyuu ngê dono a ka yiné a kēma ngê. Dêêpî kópu dyuu ngê wodaa vya, Kn:aa pini u tpile u yi nga kîngmê kwo, ye yi kópu a lama daapê tóó. <sup>g</sup> <sup>8</sup>Dêêpî kópu dyuu mbêpê nuw:o dono ngê dóó noo, u ngwo noo nuw:o dono, kn:aa pini u tpile dé yi yi dmi a nga u ngwo dpîmo kwo. Dêêpî kópu dyuu wodaa kwo, ye nuw:o dono paa dípî. <sup>9</sup>Dêêpî kópu dyuu a lama ghêlî daa yaa wo, a ghê doo ya, ngmênê dini ghi n:i:i ngê dêêpî kópu dyuu nî nyongo, nuw:o dono a gha vy:o wêdêwêdê ngê pyodo, u ngwo nî pwene. <sup>h</sup> <sup>10-11</sup>K:omo tpile Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Dêêpî kópu dyuu ngê ghê ye mē y:ee ngê, ngmênê pwopwo u ngwo nê pyw:àngo, mu kópu u díy:o dêêpî kópu dyuu mbêpê nuw:o dono ngê dóó noo, u ngwo vya noo. <sup>12</sup>A tídê mbwó yoo, dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Pi ngê tuu angma a ngî, pi u ngwo angmê vy:a, ye daanmî vyi, Tuu dono. Kêle, tuu dpodo u tpile, nuw:o u mênê daa tóó. Tpile mb:aa. Pini n:i:i ngê u mbwó dpî vy:a, yi pini dono. K:omo tpile Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa, ngmênê nuw:o dono ngê a ngî too, u ngwo vya noo. <sup>i</sup>

<sup>13</sup>A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aa ngê vya nyoo? Nmyenê, Kêle, ngmênê nuw:o dono ngê p:ee

<sup>d</sup> 7:4 Lóma 6:2,11; Nkal 2:19    <sup>e</sup> 7:5 Lóma 6:21    <sup>f</sup> 7:6 Lóma 8:2; 6:4    <sup>g</sup> 7:7 Ex 20:17  
<sup>h</sup> 7:9 Njems 1:15    <sup>i</sup> 7:12 1 Tim 1:8

vya noo. Nuw:o dono ngê yi dêêpî kópu dyuu mb:aa ngma a ngêêdí, tuu ntee tpile ngê pyódu ngê, u ngwo vya noo, u ngwo nê w:ee ngê, nê, Nuw:o dono u mênê mb:aamb:aa daa tóó mo daa tóó.

### Pi u tpiipi

<sup>14</sup>Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê dêêpî kópu dyuu nmo yinê a kpo, ngmênê a chóó a wêdêwêdê mbêmê yi dêêpî kópu dyuu u chââchââ ngê n:aa dípedîpe yédi, mu kópu u díy:o nê dono p:uu dpodo pyu, yinê a mbêpê kígha noo. <sup>15</sup>Kópuni n:aa d:uud:uu too, dênîné wopwe too, mu kópu u díy:o, u ya a nga a kwo, kópu mb:aa yinî d:uud:uu dé, ngmênê dîné d:uud:uu too. Kópuni a ka dono dé, vyílo yi kópu yinî d:uud:uu too. <sup>16</sup>Tpéé kópu tpapê ngê nê w:ee ngê, nê, Dêêpî kópu dyuu a ka yi mb:aamb:aa. <sup>17</sup>Yi kópu u l:êê díy:o nê kuu, dono kópu a chóó dîní d:uud:uu too, ngmênê nuw:o dono n:ii a gha vy:o a tóó, yinê wunê tpyuu noo. <sup>18</sup>A lama ka tóó, a chóó a mênê kópu mb:aa daangma a tóó. K:omo tpile u ya a nga a kwo yédi, Kópu mb:aa nî d:uud:uu dé, ngmênê n:aa dípedîpe yédi, dîní d:uud:uu too, a yi dê dnyinté ghiye a m:ii mo, a kêê dê dono p:uu a dpodo mo. <sup>19</sup>Kópu mb:aa n:ii u ya a nga a kwo yédi, Nî d:uu, yi kópu d:uuw:ee d:uu. Kópu dono n:ii u ya a nga daa kwo yédi, Nî d:uu, yi kópu vyílo yinî d:uud:uu ngê. <sup>20</sup>Yi kópu u l:êê díy:o na a ka a nuw:o daa a tpiipi, ngmênê nuw:o dono n:ii a mênê a tóó, yinê wunê tpyuu noo.

<sup>21</sup>A tídê mbwó yoo, alanté a tóó. Dini ghi n:ii ngê u ya a nga adî kwo, Kópu mb:aa ngmênî d:uu, ngmênê nuw:o dono a nkígh:ê a ya yédi. <sup>22-23</sup>Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu a nuu u kópu dyuu, ngmênê kn:aa lémi ghi a mênê ngma a dpodo yédi, a nuw:o p:uu a d:uu yédi, dono p:uu dpodo pyu ngê yinê a pyépi noo.<sup>j</sup> <sup>24-25</sup>A nuw:o mu ngmídi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yinê a chââchââ ngê, ngmênê a chóó a wêdêwêdê ngê doo u ntââ kópu mb:aa daanî d:uu, a yi dê dnyinté ghiye a mo, a kêê dê dono p:uu a dpodo mo. Nuw:o dono ngê dono u maa p:uu wunê tpyuu noo, máádini u dí pwopwo. Yi kópu ngê a gha dê dyênê, a p:uu nanê wa a pywáí? Mw:ââkó Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yinê wa a pywáí.<sup>k</sup>

### Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono vyápê

**8** <sup>1</sup>Yélini Yesu Kédisu u k:ii a kââdí dniye, yi yéli Chóó Lémi ngê daawa kpada. <sup>2</sup>U Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê Yesu ka yinê a kââdí nmoo, ghê kamî nmo yinê myedê kpo, pwopwo pini dê dono ye yinê mye w:êê nmoo. <sup>3</sup>Mósisu u dêêpî kópu dyuu dêê wo, mb:aamb:aa ngê daa pyódu nmoo, mu kópu u díy:o dp:oo nuw:o pyu mb:aa dé. Chóó Lémi ngê chóó tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmo ntee pini ngê pyodo. Nmî

<sup>j</sup> 7:22-23 Nkal 5:17; Njems 4:1; 1 Pita 2:11 <sup>k</sup> 7:24-25 1 Kódin 15:57

l:êê dîy:o nmî dono íédê kele, Chóó Lémi ngê dono u ngwo ndyíko ngê. <sup>4</sup>Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntâa ngê wunê pyépi nmoo, kópuni Chóó Lémi ngê u yi a kwo, yi kópu yinmo d:uud:uu too. Daa nmî chóó nmî wêdêwêdê mbêmê nmo m:ií té, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmo m:ií té, u dêêpî kópu dyuu u ngwo nmo châachâa too.<sup>1</sup> <sup>5</sup>Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu t:oo, ngmênê yélini yi chóó yi nuw:o mbwee u pono a vyápê té, daa Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu t:oo. <sup>6</sup>Yélini yi chóó yi nuw:o u pono a vyápê té, ghê kamî yi mênê daa tóó, myedaawa a pyw:ee ngmê. Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, ghê kamî wunê da pyw:ee ngmê, Chóó Lémi u k:ií noko mb:aamb:aa ngê a pyede.<sup>m</sup> <sup>7</sup>Pini n:ií chóó u nuw:o u pono a vyápê yédi, yi pini Chóó Lémi p:uu a d:uu yédi, u dêêpî kópu dyuu daa châachâa ngê, mu kópu u dîy:o yi pini dpî dpî. <sup>8</sup>Doo u ntâa yi pini ngê Chóó Lémi u nuu u kópu daangmêwa d:uu.

<sup>9</sup>A tídê mbwó yoo, ngmênê dp:ee yinté yéli. Mumdoó Chóó Lémi u Ghê Dmi ndêndê ngê nmyi mênê a tóó, ye u pono nmye vyápê nyédi, nmyi chóó nmyi nuw:o mbwee u pono dp:ee vyápê nyédi. N:ií u mênê Yesu Kédisu u Ghê Dmi daa tóó, yi pini doo u yoo vy:o pini ngmê.<sup>n</sup> <sup>10-11</sup>K:omo tpile dono ngê nt:ââ nmyoo, doo u ntâa nmyi chóó kópu mb:aa u ngwo daangmanmyi d:uu ngmê, ngmênê Yesu Kédisu nmyi gha vy:o a tóó, u Ghê Dmi ngê mêdê pyidu nmyoo, a wêdêwêdê kîgha nmyoo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê Chóó Lémi ka a kââdî nmyoo. Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu a pyidu ngê. U Ghê Dmi vyílo nmyi mênê ye tóó, yinê a wêdêwêdê kîgha nmyoo.

<sup>12</sup>A tídê mbwó yoo, nmyi nuw:o mbwee u wépi dmyinê pwapî dé. <sup>13</sup>Nmyi nuw:o mbwee u pono anmyi vyápê, ye wanmyi pw:oo dmi. Chóó Lémi u Ghê Dmi ka anmyi ng:aa, nmyi nuw:o mbwee u kópu dono u ngwo anmyi kée t:oo, ye ghê kamî wanmyinê pyw:ee ngmê.<sup>o</sup> <sup>14</sup>Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, yi yéli Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa yoo. <sup>15</sup>Wunê daa dnyinté nmyimo a nkîngê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté nkîngê têdê daawa diyédiyé kalê nmyo. Kêle. Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa ngê yinê pyódu nmyoo, Chóó Lémi ka u ngwo nmo tpaépê ngê, kwonmîmo, M:aa.<sup>p</sup> <sup>16</sup>A tídê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, nmo Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa yoo. U Ghê Dmi k:ií nmî ghê dmi knî y:oo yi kópu a tpaépê ngópu.<sup>q</sup> <sup>17</sup>Yesu u tídê mbwó ngê nmî pyaa dniye, pi knî y:oo Yesu Kédisu u l:êê dîy:o dono nmo wa d:uu knomomê, yi dono u mgîní anmo vyîmî knomomê, ye Yesu u k:ií mb:aamb:aa ngê wanmîn:aa ya, Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede nmo wa a kê.<sup>r</sup>

<sup>1</sup> 8:4 Nkal 5:16,25    <sup>m</sup> 8:6 Lóma 6:21; Nkal 6:8    <sup>n</sup> 8:9 1 Kódin 3:16; 12:3    <sup>o</sup> 8:13 Nkal 6:8  
<sup>p</sup> 8:15 2 Tim 1:7; Nkal 4:5-6    <sup>q</sup> 8:16 2 Kódin 1:22    <sup>r</sup> 8:17 Nkal 4:7; Tpyuu 21:7



**Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kópuni wa d:uu**

<sup>18</sup>Ala dini ghi ngê dononi u mgîní nmo vyîmî, yi mgîní vyîmî daa ndîî. Ala ndîî kópu, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê ngmênê ntee pini ngê amî pyódu nmo.<sup>s</sup> <sup>19-22</sup>K:omo tpile Chóó Lémi ngê tpile yintómu mb:aamb:aa ngê a l:âmo ngê, ngmênê nmî kn:ââ u dono u dîy:o tpile yilí yintómu a dyênê dniye, ala ngwo a l:êê nyédi, a wélílí mgîní vyîmî nyédi, a pwopwo nyédi, myoo mg:eme dmi. Ngmênê mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi dono wa chedê, tpile yilí yintómu kamî ngê amî pyódu té, tp:oo módó tp:oo mââ knî yi k:ii noko mb:aamb:aa ngê adnyin:aa ya. Mbwili ntee a mgîní vyîmî yédi, tpile yintómu yinté a mgîní vyîmî té, u yi y:e a kwo, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo anmî m:uu té, yi wéni límílímî ngê dyimê we, Chóó Lémi ngê tpile yilí yintómu kamî ngê u ngwo paa pyódu téne.<sup>t</sup>

<sup>23</sup>Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmo a kpo, ngmênê u módó yeedeyeede nmo doongê chedê ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî gha vy:o nmo mgîní vyîmî té, u dî, Chóó Lémi ngê u dpodo amî chedê, nmî chóóchóó nmî pââ dmi kamî ngê amê pyódu té, tp:oo módó tp:oo mââ ngê anmîn:aa ya.<sup>u</sup> <sup>24</sup>Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê yi dpodo wa chedê, ngmênê yi kópu dp:oongê módu. Yi kópu w:oo módu, Chóó Lémi ka daapono nuw:o té. <sup>25</sup>K:omo tpile yi kópu dp:oongê módu, ngmênê yi kópu nmo t:âât:ââ, nmînê vyîmî.

<sup>26</sup>Nmî lama daa tóó, Chóó Lémi ka lónté anmî ngêpê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a ngêêpî nmoo. Kópu ndîî n:ii nmî mênê a tóó, u tpaê ngê doo u ntââ, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Chóó Lémi ka yinê dpî vyi, nmî l:êê dîy:o a ngêpê yédi. <sup>27</sup>Chóó Lémi nmî gha vy:o wunê vyuwo, u Ghê Dmi kópuni p:uu a nuw:o, yi kópu u lama mye tóó. Kópuni Chóó Lémi ngê u yi a kwo yédi, a yoo ye ní y:oo, u Ghê Dmi ngê yi kópu nmî l:êê dîy:o u kwo a dmyinê ngê.

<sup>28</sup>Ala kópu nmî lama a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi n:ii dé yi nódo adí ya, yi yéli y:e kópu yilí n:ii wa pyaa dmi, yi yéli yi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o y:e wa pyaa dmi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê ló dini a ngmîdi too, yi nuu ghi dmi nódo a tóó.<sup>v</sup> <sup>29</sup>Chóó Lémi ngê yi yéli ló dini a ngmîdi ngê, apê, A tp:ee ntee yéli ngê waní pyódu té, a tp:ee u tídê mbwó yilí ngê u ngwo paa pyaa we. <sup>30</sup>Yélini Chóó Lémi ngê wunê a ngmîdi ngê, nmo yi yéli, ala ngwo nmodê, A pwiyé dmyeno, a yoo vy:o anyi ghê dmyeno, mu kópu u dîy:o nmyi dono a kuwó kîdí kée té. Chóó Lémi ntee a tóó, yinté pini ngê a pyépi nmo.

**Doo u ntââ kópu ngmê ngê Yesu nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngí**

<sup>31</sup>Chóó Lémi ngê yinê a ngmîdi nmoo, chóó u kwo a kââdî nmoo, doo u ntââ pi ngê mēdaawa chámê nmo. <sup>32</sup>Chóó Lémi daa kede wo, daa vyu,

<sup>s</sup> 8:18 2 Kódin 4:17    <sup>t</sup> 8:19-22 Gen 3:17-19; 2 Pita 3:13; Tpyuu 21:1-5

<sup>u</sup> 8:23 2 Kódin 5:2-4    <sup>v</sup> 8:28 Epeso 1:11

A chóó a tp:ee angênté aní y:oo, ngmênê nmo yintómu nmî kpêê ngê yó. Chóó tp:oo nmo a kpo, tpile yilí u ntââ mbêmê nmo amyedê kê. <sup>33</sup>Nmo Chóó Lémi u ngmídi ngmê u yoo, pi mb:aa ngê chóó pyódu nmoo. <sup>34</sup>Yi kópu u l:êê díy:o doo u ntââ pi ngê daawa ndyíko nmo. Yesu Kédisu ngê daawa ndyíko nmo, mu kópu u díy:o nmî l:êê díy:o vyílo yi pwene, myombó mêtê pii wo, Chóó Lémi u nkígh:ê a tóó, nmî l:êê díy:o u kwo a ngêpê yédi.<sup>w</sup> <sup>35</sup>Yesu Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi kópu ngmê ngê daawa a ngí. K:omo tpile nmo dómudómu té, ó ndapí nmî ngópu daadí ya, ó pi kní y:oo dono kópu nmo wa d:uu t:oo, amy:oo pw:oo dmi, ngmênê yi kópu kní y:oo Yesu Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngí ngmê.<sup>x</sup> <sup>36</sup>Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê ngê yi dono kní yi l:êê díy:o ala kópu a d:êê ngê, apê,

Nmî Lémi u l:êê díy:o pi kní y:oo nmî vyee têtê wo dpí chedê ngmê.

Sipi vyee yinê ye ntee daa ndíí kópu,

yinté límílmí ngê dpí vya nmo.

<sup>37-39</sup>Yi kópu kní y:oo Yesu nódo doo u ntââ nmî nuu ghi dmi daawa a ngí ngmê, ngmênê yi vyímí ngê Yesu u wêdêwêdê ngê a wêdêwêdê kígha nmoo. Nyââ, a lama ka tóó, kópu ngmê ngê nódo nmî nuu ghi dmi doo u ntââ daawa a ngí. Pwopwo wa dípí, dyámê u tpile yilí yintómu wamye dêê dmi, enjel yoo kada pini yoo amye dêê dmi, awêde u kópu dé wa dêê dmi, mãâ u kópu dé amye dêê dmi, dyámê u wêdêwêdê yintómu amye dípí. Yi kópu yintómu kní y:oo Chóó Lémi nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngí ngmê, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu Kédisu nmî Mbwámê ngê pyodo.

### Nju tpémi yi danêmbum

**9** <sup>1-3</sup>A yoo Nju tpémi yi l:êê díy:o a nuw:o d:ud:umbiy:e dono ngê dé pyódu. Lukwe díy:o Yesu Kédisu kí mb:ii ngópu? Yesu ngê u nkwo wa mb:ii té. U ya a nga a kwo, Yesu ka nê tpélimbiy:e té, yi Mbwámê ngê u ngwo paa pyaa we. K:omo tpile Chóó Lémi ngê wa mb:ii nê, a d:aa wa a kâádí ngmê, yi kópu a ka mye u ntââ. Ndê kópu yidê vyi, díní k:omodanê. Yesu Kédisu ngê dí kp:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myidí kp:aa. <sup>4</sup>Nju tpémi Chóó Lémi u ngmídi ngmê u yoo, yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê wana a vuywo, pi nmyi vy:o ngmanê ngmídi, nmyi Mbwámê ngê waní pyódu. Chóóchóó ye a kêma ngê, chóó u kwo myedê kâádí too, u dêêpí kópu dyuu ye mye y:ângo, u kwo ngêpê u kakême chóó ye mye chámê ngê. <sup>5</sup>Yi kn:ââ yoo yi pi dmi ndíí, Epílaham ngmê, tp:oo Yisak myomo, u kee Njakóp pyolo. Nju tpémi yi vy:o Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê ngma a ngmídi ngê, Yesu Kédisu, pini n:ii mye nmî Yâpwo njini, nmo yintómu yinê a y:enê nmo. U pi

<sup>w</sup> 8:34 1 Njon 2:1; Hipílu 7:25    <sup>x</sup> 8:35-37 2 Kódin 4:8-11; Psalm 44:22

ndîi ngê pyépi koo, u chaa kîgha chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.<sup>y</sup>

<sup>6</sup> Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, Nyoo yilí ngê wa pyódu, yi yéli waní ngee. Lukwe díy:o Nju tpémi yilí y:oo nmî Mbwámê mb:ii ngópu? Lukwe, kópuni Chóó Lémi ngê a vvyu, yi kópu daa ntiye ngê? Kêle, u kópu ndêndê ngê a ntiye ngê, ngmênê daa Nju tpémi yintómu yi ngee too, mu kópu u díy:o daa Nju tpémi yintómu Chóó Lémi u ngmídi ngmê u yoo. <sup>7</sup>Myenté, Epílaham u yoo vy:o woni knî doo u yoo njini, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, Nyoo njini, daa Yisímél u yoo, ngmênê Yisak u yoo.<sup>z</sup> <sup>8-9</sup>K:omo tpíle Sela daa tpete u ntââ, ngmênê Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, M:ââ daanîmo kélí, u ngwo amênê diyé, yed:oo Sela tp:oo mââ wa t:aa. Yi kópu u nt:u kópu alanté, pi cha ntee dpí tpamê kní, tpémíni dpí tpyé t:oo, yi tpémi yoo daa Chóó Lémi tp:oo yoo, ngmênê tpémíni Chóó Lémi u kópu u l:êê díy:o dpí t:aa, yini ndêndê ngê tp:oo.<sup>a</sup>

<sup>10</sup> Epílaham tp:oo dê y:e kópuni pyodo, yi kópu Yisak tp:oo dê y:e mye pyodo, tpémíni mwiyé ta, Chóó Lémi ngê mb:ii ngê, kuwóni yedê ngmídi ngê. <sup>11-12</sup> Dini ghi n:ii ngê yi pye Lîpeka u mênê nipi dpímo a kwo, Chóó Lémi ngê yi pyópu ka kwo, N:ii kada wa t:aa, yini ngê u mbwó u dnye wadí nyêm. Ghêlí daa taa knopwo, kópu mb:aa p:uu kêê daa yé ngópu, kópu dono p:uu kêê myedaa yé ngópu, Chóó Lémi ngê Njakóp u ngwo a ngmídi ngê, ngmênê Yisó mb:ii ngê. Wéni n:ii ngê taa knopwo, Yisó mwiyé ta, Njakóp u kuwó doo a kwo. Dini ghi n:ii ngê kaa knopwo, Njakóp ngê Chóó Lémi u kópu ntiye ngê, Yisó u d:aa a kââdí ngê, pi kaa ngê mê pyodo. Daa yi pini mbwémi yi l:êê ghi dmi mbêmê Chóó Lémi ngê chámê doo, ngmênê chóó u nuw:o ngê Njakóp a ngmídi ngê, Yisó mb:ii ngê.<sup>b</sup> <sup>13</sup> Pi ngmê ngê Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê a d:êê ngê, apê, Njakóp u yoo a nuu u yoo, Yisó u yoo daa a nuu u yoo.<sup>c</sup>

<sup>14</sup> A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe díy:o Chóó Lémi ngê Njakóp a ngmídi ngê, Yisó mb:ii ngê? A ka nye, Yinté daa tóó. A tídê mbwó yoo, Yi kópu dmyongê w:ee ngópu. <sup>15</sup> Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, Pi yintómu kpadakpada u yoo, yi dono kní yi l:êê díy:o, ngmênê n:ii a ka wa ch:anê, yi pini u dono a kuwó waní kée té, yed:oo yi pini mēdaanî kpada.<sup>d</sup> <sup>16</sup> K:omo tpíle pi ngê u yi adí kwo, Chóó Lémi u yoo vy:o nî ghê, kópu mb:aa yilí u l:êê díy:o adí d:uud:uu, ngmênê doo u ntââ Chóó Lémi u ngmídi ngmê u pi ngê chóó daawa pyódu, ngmênê pini n:ii Chóó Lémi ka wa ch:anê, Chóó Lémi ngê yi pini chóó wa a ngmídi, yi pini u dono yilí u kuwó wa kée té.<sup>e</sup> <sup>17</sup> Chóó Lémi ngê Yichip tpémi yi king Péló ka kwo, Mbii tédê p:aa vya nyoo, ngmênê dîpî vya nyoo, mu kópu u díy:o pi kní

<sup>y</sup> 9:5 Mát 1:1-2; Njon 1:1    <sup>z</sup> 9:7 Gen 21:12    <sup>a</sup> 9:8-9 Gen 18:14    <sup>b</sup> 9:11-12 Gen 25:21,23  
<sup>c</sup> 9:13 Mal 1:2-3    <sup>d</sup> 9:15 Ex 33:19    <sup>e</sup> 9:16 Epeso 2:8

y:oo a wêdêwêdê ndîi m:uu paa m:uu y:e. Kwo, K:omo tpile a yoo daanyi kwolo, ngmênê dini ghi n:ii ngê anî kpada ngi, u ngwo wanyi kalê té, dyámê mbêmê tpémi y:oo a pi u ngwo wa ny:ee ngmê.<sup>f</sup> 18 A tîdê mbwó yoo, pini n:ii Chóó Lémi ka wa ch:anê, yi pini Chóó Lémi ngê wa ngee. Pini n:ii Chóó Lémi ka wa diy:a, Chóó Lémi ngê yi pini ngópungópu pyu ngê wa pyódu. Yi pini Chóó Lémi ka daawa a tpélimbiy:e, Chóó Lémi ngê yi pini u nkwo wa kpada.

### Yamî d:ââ u dyimê pywuu

19 A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi ngê yoo ngópungópu pyu ngê chóó wa pyódu té, lukwe dîy:o yi ngópungópu u dîy:o amê kpada té? A ka nye, Chóó Lémi ngê kópuni a d:uud:uu, n:uu ngmê u ntââ, yi kópu u kwo wa kwódu. 20 Nmyinê nmye nmye n:uu dé, Chóó Lémi u dnye u ngwo nmyinê vye ngmê. Yamî d:ââ ngê u l:âmol:âmo pyu ka daawa vyi, Lukwe dîy:o alanté chi l:âmo nê?<sup>g</sup> 21 Mu kópu u dîy:o d:ââ l:âmol:âmo pyu chóó u nuw:o ngê a dpodo yédi. U ntââ yi pini ngê têpê ngmîdi ngê d:ââ miyó dpî l:âmo, woni lîmîlîmî ngê dpî l:âmo, daa mb:aamb:aa ngê, ntumokwodo mw:aandiye k:oo a tpyópwi nyédi. Woni mb:aamb:aa ngê dpî l:âmo, d:êê mb:aa p:uu dpî yé té, mb:aamb:aa ngê u kwo a vuyuwó yédi, módó d:uudpî pwii, naa ndîi têdê dpî pwii.<sup>h</sup> 22 Chóó Lémi ngê yinté kópu myeye d:uud:uu ngê. Chóó Lémi yélini ye dê nod:e, yi yéli dîyo wa a pw:ono, pi knî y:oo u nod:enod:e pini dê u wêdêwêdê nipi yi ngwo wa m:uu d:oo. Ngmênê ala ngwo yi yéli yi dono kîyedê vyîmî. 23 Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Pi knî y:oo a yoo yi p:uu paa m:uu nêne, wod:oo a ngmîdi nmoo, nmî dono u kuwó kéé too, mb:aamb:aa ngê a pyépi nmo. 24 Daa Nju tpémi yi mo yi vy:o a ngmîdi nmoo, ngmênê kn:aa yéli mye yi vy:o myedê ngmîdi nmoo. 25 Hóséya ngê Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê,

Yélini a yoo vy:o dêpwo a kwo,

a yoo ngê anî pyódu té.

Yélini yi nuu ghi dmi a nódo dêpwo a ya,

yi nuu ghi dmi a nódo am:aa yé.<sup>i</sup>

26 Apê, Yélini ye nî vuy, yenê, Nmyo dp:ee a yoo,

yi yéli yi pi dmi pi knî y:oo wa ntaa ngmê,

awo, Yâpwoni ghê a t:a, yi yâpwo tp:oo yoo.<sup>j</sup>

27 Yisaya ngê Yisîléli tpémi yi p:uu ala kópu a d:êê ngê, apê, K:omo tpile Yisîléli tpémi têda tii, ngmênê Chóó Lémi ngê kóó k:oo yilí daawa kââ,<sup>k</sup> 28 mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê tpémi yi kpadakpada u kópu n:ii a vuy, ndêndê ngê lîmîlîmî ngê wa d:uu. 29 Yisaya ngê ala kópu mye d:êê

<sup>f</sup> 9:17 Ex 9:16   <sup>g</sup> 9:20 Is 45:9   <sup>h</sup> 9:21 Jer 18:6   <sup>i</sup> 9:25 Hos 2:23   <sup>j</sup> 9:26 Hos 1:10

<sup>k</sup> 9:27 Is 10:22-23

ngê, apê, Nmî Lémi ndîi ngê nmî tp:ee dmââdîma yi vyeê têtê wodîpê dyé too, ye Sodom tpémi Kîmoda tpémi ntee chedêchedê chedê ngê, yintê myepî chedê nmoo.<sup>l</sup>

### Lvêêdîlvêêdî u chêêpî u dyimê pywuu

<sup>30</sup>A tîdê mbwó yoo. Yélini daa Yisîléli tpémi, yi yéli y:oo Chóó Lémi dèdnye nmy:uu, ngmênê dini ghi n:ii ngê Yesu ka kêlîmî mbê dniye, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo pyaa dniye. <sup>31</sup>Yisîléli tpémi y:oo u yi doo kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, u l:êê dîy:o u dêêpî kópu dyuu dnyimo chââchââ, ngmênê u chââchââ ngê dêê dniye. <sup>32</sup>Dêê dniye, mu kópu u dîy:o yi chóó yi wêdêwêdê mbêmê dêêpî kópu dyuu dnyimo chââchââ dé, Chóó Lémi ka dèdnyimo kêlîmî. Chêêpî ngmê p:uu a lvêêdî dniye, u ngwo a ghay dniye. <sup>33</sup>Chóó Lémi ngê yi chêêpî p:uu ala kópu a vuu, apê,

Yisîléli tpémi yi maa p:uu chêêpî kpiyé ngmên:aa kapî,  
p:uu pêtê lvêêdî dniye,  
u ngwo pêtê ghay dniye.

Ngmênê pini n:ii ngê yi chêêpî kpiyé wa mya, u kwo adî kêlîmî,  
yi pini daawa a ghay.

A tîdê mbwó yoo, yi chêêpî kpiyé u pi Yesu Kédisu, nmî Mbwámê.<sup>m</sup>

### Nju tpémi yi nuw:o mbwee

**10** <sup>1</sup>A tîdê mbwó yoo, a chóó a yoo Nju tpémi yi l:êê dîy:o a ghê tuu ye tóó. Dye ghi yintómu yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka n:aa ngêpê yédi. Ndêndê ngê u ya a nga a kwo, Chóó Lémi ka mê diyé dniye, kóó k:oo u ngwo paa kaa téne. <sup>2</sup>Chóó Lémi u pi ndêndê ngê a chââchââ ngmê, ngmênê u nuw:o ghi dyuu dnyinté yi lama a pyede. <sup>3</sup>Ala kópu doongê w:ee ngópu, Yesu nmî l:êê dîy:o pwene, pini n:ii u kwo adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée té, pi mb:aa ngê wa pyódu. Ngmênê Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdî ngê, yi pini mb:ii ngópu, yi chóó yi wêdêwêdê mbêmê dêêpî kópu dyuu a chââchââ ngmê, mu kópu u dîy:o u yi y:e a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, kóó k:oo u ngwo paan:aa kaa nmîne. <sup>4</sup>Ngmênê Yesu ngê yi máadí nkoko ngê, u maa kamî kpêmî ngê, pini n:ii u kwo adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê yi pini kóó k:oo u ngwo wa a kââ.

### Yesu ka kêlîmî pini dê u pi tpapê yi kópu

<sup>5</sup>Dêêpî kópu chââchââ u maa p:uu Mósisî ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Pini n:ii ngê dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e adî chââchââ, yi pini ngê u ghê njini u ngwo wa a pyw:oo. <sup>6-7</sup>Ngmênê dp:oo u ntââ dé. Dêêpî kópu

<sup>l</sup> 9:29 Is 1:9    <sup>m</sup> 9:33 Is 28:16; 1 Pita 2:6; Lóma 10:11

dyuu u cháâchâ ngê nmo dípedípe nyédi, ngmênê Yesu ka anmî kêlímî, ye Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. Yi kópu nmî nkígh:ê a tóó, Yesu daa kuughê wunê tóó. Yesu u ghípíghípí tédê, mbóó p:uu pi d:uudpî nî, kpêênî pi myed:uuwodê pyidu. <sup>8</sup>Kêle, ngmênê nmî nkígh:ê chono a tóó. Yesu u kópu dyuu nmî gha vy:o a kwo, nmî komo ngê nmo tpaépê ngê, pi knî ye yenmîmo, Yesu ka kêlímî mbê dmyeno. <sup>9</sup>Nmyi gha vy:o ala kópu ka anmyi kêlímî, Chóó Lémi ngê Yesu kpêênî mêtê pyidu ngê, myenté pi knî ye nmyi komo ngê amy:ee vyi ngmê, anye, Yesu nmî Lémi, ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo. <sup>10</sup>Nmî gha vy:o Yesu ka anmî kêlímî, ye Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. Pi knî ye nmî komo ngê amy:oo vyi, yenmê, Yesu nmî Lémi, ye nmî Mbwámê ngê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. <sup>11</sup>Puku yedê alanté a tóó, Pini n:ii u kwo adí kêlímî, yi pini daawa a ghay. <sup>12</sup>Nmo yintómu dp:oo u mo u mo dé, k:omo tpile Nju tpémi ó kn:aa yéli, ngmênê Chóó Lémi nmî Lémi ndîi mu ngmidi. Yélini u kwo wa ngêpê mbê dmi, yi yéli ye u módó yeedeyeede ye wa a y:oo.<sup>n</sup> <sup>13</sup>Puku yedê alanté a tóó, Pini n:ii ngê nmî Lémi ka wa vyi, Ngee nédi, yi pini wa ngee, kóó k:oo wa kââ.<sup>o</sup>

<sup>14</sup>A tîdê mbwó yoo. Lukwe díy:o Nju tpémi nmî Lémi Yesu ka daa ngêpê té? Yesu ka wo kêlímî mbê dniye, u kwo pîdnye ngêpê. Yesu ka kêlímî u kn:ââ ló y:i wunê kwo? Chóó Lémi ngê pi yilí ye a dy:ââ ngê, u kópu dyuu mb:aa ye yidnyen:aa tpaépê. <sup>15</sup>Lukwe díy:o Nju tpémi daa kêlímî mbê dniye? Lukwe, yi kópu daa ny:ee ngópu? Lukwe, nmî Lémi ngê pi ye daa dy:ââ ngê? Kêle, nmî Lémi ngê pi yilí ndêndê ngê ye dy:ââ ngê, mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê u kópu y:eeey:ee pyu yoo pi knî ye dy:ââ too, yi wéni mb:aamb:aa.<sup>p</sup> <sup>16</sup>Ngmênê Nju tpémi yilí y:oo yi kópu mb:aa u wépi pwaa ngópu. Yisaya ngê yinté kópu myedê d:êê ngê, apê, A Lémi, nmî kópu ka pi daangmê kêlímî mbê wo.<sup>q</sup> <sup>17</sup>Ala kêlímî u kn:ââ, pi ngê Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu ye mwiyé wa vyi, wa ny:ee ngmê, u ngwo wa kêlímî mbê dmi.

<sup>18</sup>A tîdê mbwó yoo. Lukwe, Nju tpémi y:oo yi kópu dyuu daa ny:ee ngópu? Kêle, kî ny:ee ngópu. Puku yedê alanté a tóó,

Yi kópu dyuu dyámê ghi yintómu yi mbêmê loo,  
pi yintómu knî y:oo ny:ee ngópu.<sup>r</sup>

<sup>19</sup>A tîdê mbwó yoo. Lukwe, Yisiléli tpémi yi lama dêpwo ya? Kêle, Mósisi ngê yi lama ka a kwólu, Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê, Kn:aa yéli ye kópu mb:aa ngmanî d:uu, í:ee u ngwo ye anmyi kaa ngmê, ye amy:ee nod:e dmi.<sup>s</sup>

<sup>20</sup>Yisaya ngê Chóó Lémi u kópu ndîi alanté a d:êê ngê, apê,

<sup>n</sup> 10:12 Dpodo 15:9; Kílosa 3:11; Nkal 3:28    <sup>o</sup> 10:13 Joel 2:32    <sup>p</sup> 10:15 Is 52:7

<sup>q</sup> 10:16 Is 53:1    <sup>r</sup> 10:18 Psalm 19:4    <sup>s</sup> 10:19 Deut 32:21

Yélini y:oo dèdnyimo nmy:uu nê,  
 yi yéli y:oo kêda pyw:ee nê.  
 Apê, Yélini y:oo dèdnyimo poopoo nê,  
 yi yéli ye a chóochóó mîné kêma ngê.<sup>t</sup>  
<sup>21</sup>Chóó Lémi u komo alanté mye kââ,  
 Wo nîmo chedêchedê dé, Yisîléli tpémi ye yenîmo,  
 A ka nga a diyé dmyeno, nmyi yi dmi a nga a kwo,  
 ngmênê wépi a ka dnyimo pwapî,  
 a dnye dèdnyimo nyêm.<sup>u</sup>

### Chóó Lémi ngê Nju tpémîni a ngmîdi too

**11** <sup>1</sup>K:omo tpile Yisîléli tpémi y:oo Chóó Lémi u wépi pwaa ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e daa mb:ii too. Nê Yisîléli pi ngmê, a kn:ââ Mbenjîmîn, pini n:ii Epîlaham u maka. Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo, daa mb:ii noo.<sup>v</sup> <sup>2</sup>Yisîléli tpémi yi vy:o Chóó Lémi ngê yélini a ngmîdi ngê, yi yéli daa mb:ii ngê. Ala kópu nmyi lama a tóó. Dini ghi n:ii ngê Yisîléli tpémi Ilacha p:uu dnya a d:uu, Ilacha ngê yi mt:ene dmi Chóó Lémi ka a dóó too, kwo, A Lémi. <sup>3</sup>Kwo, Yisîléli tpémi y:oo ngomo kapî pyu yoo ka vyee t:oo, ngmêê yiyé tédê wunê pw:oopw:oo t:oo. Kwo, Nê mu ngmîdi ngomo kapî pyu ngê anî tóó, a vyee u yi y:e myeka kwo.<sup>w</sup> <sup>4</sup>Chóó Lémi ngê kwo, Daa mo. Kwo, Yisîléli pi pyud:o yono yono y:a (7,000) a ka wunê ngêpê, yélini k:omo yâpwo Mbaal ka daa ngêpê té.<sup>x</sup> <sup>5</sup>Ilacha u dye ghi ngê ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté, Chóó Lémi ngê Yisîléli tpémi yi vy:o pi knî ngma a ngmîdi ngê. <sup>6</sup>Chóó u módó yeedeeyeede mbêmê a ngmîdi too, daa yi chóó yi l:êê ghi dmi mbêmê a ngmîdi too. Kópu mb:aa n:ii d:uu tumo yi l:êê díy:o wodê ngmîdi too, ye doo u módó yeedeeyeede mbêmê pêdê ngmîdi too. <sup>7</sup>Yisîléli tpémi y:oo kópuni dnye nmy:uu, yi kópu dèpê pyw:ee ngópu. Yi vy:o yélini Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi yéli y:oo yi kópu y:oo a pyw:ee ngópu. Woni knî Chóó Lémi ngê nkê kpeme yé too. <sup>8</sup>Yinté kópu puku yedê mye tóó, apê, Chóó Lémi ngê dpîîdpîî kalê too, yi ngwolo dmi my:oo yó, yi ngópu nkoko too. Apê, Wunê yinté doo a ya, awêde yinté myeka tóó.<sup>y</sup> <sup>9</sup>King Dépîdi ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Yi nté ndapî ndîi yi l:êê díy:o ala kópu paa vyi y:e, Chóó Lémi nmo wunê vyuwo. Apê, Pêdê ghay dniye, dono pêdê pyw:ee y:e. Apê, Yi nté ndapî ndîi y:oo pêdê lvêêdí téne.<sup>z</sup> <sup>10</sup>Apê, Ngwolo kopwe ngê paa pyaa dniye, yélf daapaa m:uu y:e.

<sup>t</sup> 10:20 Is 65:1    <sup>u</sup> 10:21 Is 65:2    <sup>v</sup> 11:1 Pilipay 3:5    <sup>w</sup> 11:3 1 Kings 19:10,14

<sup>x</sup> 11:4 1 Kings 19:18    <sup>y</sup> 11:8 Deut 29:4    <sup>z</sup> 11:9 Psalm 69:22-23

Apê, Dono kópuni dpo pyw:ee t:oo, yi dono ngê pèdê kwolo téne, yi kópu chedê ngê daapaa pyaa we.

<sup>11</sup>Nju tpémi dini ghi n:ii ngê chêêpî kpiyé p:uu a lvêêdî dniye, a ghay dniye, lukwe, wa a pii dmi, ó daawa a pii dmi? A tídê mbwó yoo, mu dini ghi ngê amênê pii dmi. Nju tpémi y:oo Yesu mb:ii ngópu, yi kópu u l:êê díy:o kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye, Nju tpémi y:oo ní:ee u ngwo ye paa kaa y:e.<sup>a</sup> <sup>12</sup>Nju tpémi y:oo Yesu mb:ii ngópu, kn:aa yéli yilí y:oo kópu mb:aa u ngwo ngma a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye. K:omo tpile Nju tpémi y:oo yi kópu dono d:uu ngópu, ngmênê kn:aa yéli y:oo kópu mb:aa u ngwo a pyw:ee ngópu. Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi Chóó Lémi ka wamêdê tpélimbiy:e dmi, Yesu u yoo vy:o wa ghê dmi, d:ud:umbiy:e kópu mb:aa u ngwo wanmo pyw:oo.

### Yi ngmê olipi, u mgongo danêmbum

<sup>13-14</sup>Yélini daa Nju tpémi, ala kópu ny:ee yó. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi ngê pyódu noo, daa Nju tpémi ye a dy:ââ noo, ngmênê nmye a dy:ââ noo. Yi kópu Nju tpémi ye dye ghi yintómu n:aa tpapê ngê, mu kópu u díy:o u ya a nga a kwo, N:ee nmye paa kaa y:e, Yesu u yoo vy:o myepaa ghê dniye. <sup>15</sup>Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mb:ii too, u ngwo u kwo a kââdí nmyoo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê u kwo amêdê kââdí té, ní:aa ngê p:eeni kópu kpêênî amêdê pyidu té.

<sup>16</sup>Chóó Lémi ngê nmyi kn:ââ mwiyé dépêngmê ngmídi ngê, ngmênê Epílaham yedê ngmídi ngê, Yesu u l:êê díy:o u yoo vy:o ala ngwo dê kaa nmyo. Dyimê pywuu nmye ngmênínê kuwo. Pini n:ii ngê yini n:ii woo dpí kââ, dini ghi n:ii ngê dpí k:aa, yed:oo yi pini chóó u yi. <sup>17</sup>Chóó Lémi ngê olipi woo n:ii kââ, yi olipi woo, Epílaham. Yi yini ala ngwo dê k:aa, ndíî ngê dê pyódu, u nt:u kópu Nju tpémi. Ngmênê yi yini kóó woni kní y:oo Chóó Lémi Tp:oo mb:ii ngópu, Chóó Lémi ngê yi yini kóó u nkwo a pwaa too, dny:ii dy:ee too, yi kuu kóó kní y:i m:uu kââ, yi yini nkwo mé kaa too, ndíî ngê mé pyaa dniye. Nmyo yi kuu kóó dé, Nju tpémi yi wulu ngê yinê a kaakaa nmyo. <sup>18</sup>Yini kóó n:ii a pwaa too, yi p:uu kópu dono nangmê vyi, nmyi chóó chaa ngê kêê nangê t:oo. Km:êê ka wulu daanmyi y:ee ngmê, ngmênê km:êê ngê yinê a ngêêpî nmyo.

<sup>19</sup>Ndoo apê ala kópu wanmyi vyi ngmê, Chóó Lémi ngê nmî yi dmi vyílo ye kwo, yi yini kóó a pwaa too, nmî p:aa dmi yi yó. <sup>20</sup>Nmyenê, Ndê kópu, a pwaa too, mu kópu u díy:o Yesu u kópu ka dèdnye kélímî. Yi yini nkwo nmye wee, mu kópu u díy:o Yesu ka mb:aamb:aa ngê nmye kélímî té. Yi kópu p:uu chaa ngê kêê nangê t:oo, ngmênê dmyinê nkíngê. <sup>21</sup>K:omo tpile Nju tpémi yi yini kóó njini dé, ngmênê Chóó Lémi ye daa kede wo, yi yini kóó a pwaa too, dny:ii dy:ee too. Ndêndê ngê nmye

<sup>a</sup> 11:11 Dpodo 13:46



myedaawa kede. <sup>22</sup>Yi kópu mbêmê ala kópu dp:o w:ee, k:omo tpile Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Pi yilí nî ngee, ngmênê daa kedekede pyu. Yélini y:oo Tp:oo mb:ii ngópu, yi yélini u nkwo mb:ii too, ye daa kede wo. Chóó Lémi u k:ii mb:aamb:aa ngê anmyi ya, ye nmye ada a vyuwo, wamye ngee nmyo. Ngmênê Chóó Lémi anmyinê kuwo ngmê, dono u maa p:uu anmyi ghê dmi, ye Chóó Lémi ngê amye kpípi nmyo. <sup>23</sup>Nju tpémi Chóó Lémi ka wa kélímí mbê dmi, ye Chóó Lémi ngê yi yini nkwo do amê kaa té. Chóó Lémi u ntââ, kwéli dnya a kwo y:i amê kaa té. <sup>24</sup>Nmyo yi kuu kóó dé, nmyi kââdikââdi Chóó Lémi u yi nkwo do dpodo ndîi. Nju tpémi yi chóó p:ee yi yini kóó dé, yi yini nkwo do yi kââdikââdi daa dpodo ndîi.

### Pi yintómu knî ye Chóó Lémi u módó yeedeyeede

<sup>25</sup>A tídê mbwó yoo, nmyi chóó chaa ngê kêê nangên:aa t:oo. Ala kópu nangê vyi, Nju tpémi yi mbodo podo dé, nmî nuw:o dmi p:ee ndîi. Yi kópu u l:êê díy:o ala tumo kópu u ngwo nmye nîné tpapê. Kn:aa yélini Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê díní ghi n:ii ngê u kwo wa a kââdi té, Nju tpémi yi ngópungópu machedê ngê u ngwo wa pyódu. <sup>26</sup>Yi kópu díní ghi n:ii ngê wa pyódu, Chóó Lémi ngê Yisíléli tpémi yintómu wa ngee té. Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,

Yisíléli tpémi yi vy:o yi Mbwámê díní ghi n:ii ngê wa t:aa,  
Njakóp u yoo yi dono yilí yintómu yinê wa chedê.<sup>b</sup>

<sup>27</sup>Chóó Lémi ngê ala kópu mye vyu, apê,  
Díní ghi n:ii ngê yi dono anî chedê té,  
a ka u ngwo anê kââdi té.<sup>c</sup>

<sup>28</sup>Nju tpémi y:oo Yesu p:uu kópu mb:aa u wépi pwaá ngópu, yinê ye daa ndê kópu, Chóó Lémi p:uu u ngwo a d:uu té. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u yoo vy:o yi d:aa dmi nmyinê kââdi ngópu. Ngmênê Chóó Lémi nódo yi nuu ghi dmi a tóó, u ngmídi ngmê u yoo ngê mye pyede, mu kópu u díy:o Epílaham ka kwo, Nyoo knî ye wana a vyuwo. <sup>29</sup>Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yélini a ngmídi ngê, yi yélini yi p:uu u nuw:o daawa a y:oo. <sup>30</sup>K:omo tpile wunê Chóó Lémi ka dênmyee a ng:aa, ngmênê ala ngwo nmyi dono yilí u kuwó dê kée té, mu kópu u díy:o Nju tpémi u kwo daa ng:aa té, Chóó Lémi ngê yi d:aa k:oo kaa nmyoo. <sup>31</sup>Nju tpémi yélini Chóó Lémi ka daa ng:aa té, díyo u kwo amê diyé dmi. Nmyi dono ntee u kuwó kée too, yi dono yinté u kuwó amye kée té. <sup>32</sup>Chóó Lémi ngê nmo yintómu ngwene pwââ ngê pyódu nmoo, u dnye u ngwo dênmee nyêm, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, A módó yeedeyeede mbêmê yi dono a kuwó nî kée té. Doo u ntââ kn:aa kópu mbêmê Chóó Lémi ka daanmo kââdi dmi, ngmênê chóó u módó yeedeyeede mu ngmídi mbêmê u kwo anmo kââdi dmi.

<sup>b</sup> 11:26 Is 59:20-21    <sup>c</sup> 11:27 Jer 31:33-34

<sup>33</sup>Chóó Lémi u módó yeedeyeede angéntoo. Chedê ngê daawa pyódu. U nuw:o angéntoo, tpile yintómu u lama a tóó. Kópuni a d:uud:uu too, yi kópu nanê wa a w:ee té, yi kakêmê nanê amye chámê té? <sup>34</sup>Puku yedê alanté a tóó,

N:uu ngmê u lama a tóó, Nmî Lémi u nuw:o alanté?

N:uu ngmê u ntââ u nuw:o yinê wa níepwi?<sup>d</sup>

<sup>35</sup>N:uu ngê nmî Lémi ka wa vyi,

A chóó a tpile nga nînê kuwo,

díyo moo wumo ngi.<sup>e</sup>

<sup>36</sup>Mu kópu u díy:o tpile yilí yintómu Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê, yinê a mbêpê kîgha té, chóó u l:êê díy:o a pyede. U pi ndî ngê pyépi koo, u chaa kîgha munangê yé. Ye ndê kópu.<sup>f</sup>

### Yesu u yoo y:oo kópuni dny:oo d:uud:uu

**12** <sup>1</sup>A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ndêndê ngê a tóó, u kwo nmî ch:anê dniye, nmî dono yintómu u kuwó u ngwo kéé too. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ka nmyi chóóchóó y:ee tóó, nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, p:uu dpodombiy:e myedmyinê dpodo. U nuu u kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé. Chóó Lémi u cháâcháâ ndêndê ngê yinté a tóó.<sup>g</sup> <sup>2</sup>Dyámê mbêmê tpémi yi p:uu nama a mtyímwe ngêêpî, ngmênê Chóó Lémi ngê nmyi gha dmi a ngmêê ngê, nmyi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e myedê ngmêê ngê. Chóó Lémi u nuu u kópu dé yi d:uud:uu ngê u ntââ ngê u ngwo anmyi pyaa dmi, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Ala kópu d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa dé, ndêndê ngê Chóó Lémi u nuu u kópu dé.<sup>h</sup>

<sup>3</sup>Chóó Lémi ngê u dyépi ngê a pyódu noo, u l:êê díy:o ala kópu dyuu u ngwo nmye nînê tpaépê. Ala kópu a ny:ee yó. Nonî nmyi pi kmîmî ngê kêê nangê t:oo, ngmênê nmyi chóó ntênê nmyi p:uu dmyinê nuw:o. Dpodoni knî yi p:uu Chóó Lémi ngê dpodo kalê nmyoo, yi dpodo knî yi mbêmê nmyi chóó nmyi p:uu dmyinê nuw:o.<sup>i</sup> <sup>4</sup>Kêê mdoo dpodo, yi mdoo paa, ngwolo mdoo yedavyuwo. Nmî p:uughê ghi yilí a tóó, yi dpodo dpodo a tóó.<sup>j</sup> <sup>5</sup>Nmo yinté dé, Yesu Kédisu u nt:u ghi dé. K:omo tpile nmo yilí, ngmênê ngmîdi ngê pyódu nmoo. Yi kópu u l:êê díy:o nmyi chóó nmyi pi dmi nangê knî. <sup>6</sup>Chóó Lémi ngê dpodoni u ntââ ngê pyódu nmoo, yi dpodo d:uud:uu téme. Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ngê pyódu nyoo, ye kópuni nga a kpo, pi knî ye chin:aa tpaépê.<sup>k</sup> <sup>7</sup>Pi knî yi ngêêpî pyu ngê pyódu nyoo, ye chin:aa pi ngêêpî. Ndiye pyu ngê pyódu nyoo, ye Yesu u yoo yi lama chin:aa kîgha. <sup>8</sup>Chóó Lémi ngê dêêpî pyu ngê pyódu nyoo,

d 11:34 Is 40:13 e 11:35 Njópí 41:11 f 11:36 l Kódin 8:6 g 12:1 Lóma 6:13

h 12:2 Epeso 4:22-24; 5:17 i 12:3 Epeso 4:7 j 12:4-5 l Kódin 12:12

k 12:6-8 l Kódin 12:4-11; 1 Pita 4:10-11

ye pi knî ye yimi chi dêêpî. N:ii ngê pinté knî ye ndapî a yémî ngê, mtíkó ngê kîngî y:oo. Yesu u yoo yi kada pini ngê nye tóó, dpodombiy:e chi dpodo. N:ii ngê ngópuch:anê a ngêêpî too, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya, u ngwo choo ngêêpî dé.

<sup>9</sup>Pi knî yi nuu ghi dmi nmyi nódo ndéndê ngê choo ya. Dono dmyinê kéké, mb:aamb:aa dmyina a ng:êênî.<sup>l</sup> <sup>10</sup>Nmyo Yesu u tîdê mbwó yoo, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê dmyinê numo cháâchââ. <sup>11</sup>Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo, u dpodo nmyi nuu u dpodo ngê choo ya, p:uu mgeemgee ngê kêê nangê t:oo.<sup>m</sup> <sup>12</sup>Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Yesu nmyi mbwámê ngê pyodo, ghê kamî nmye amyedê kê. Ló kópu dono nmye angmê pyódu, dmyina a vyímî. Dye ghi yintómu dmyinê ngêpê.<sup>n</sup> <sup>13</sup>Yesu u yoo vy:o n:ii u ngópu nté ndapî daachoo ya, dmyinê yeedeyeede. Pi my:oo knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo.

<sup>14</sup>Yélini y:oo Yesu u l:êê dîy:o adnyi kpadakpada nmyo, yi yéli yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka mēdmyinê ngêpê. Nyââ, yi l:êê dîy:o dmyinê ngêpê, nangê vyi, Chóó Lémi ngê a pw:oo téne.<sup>o</sup> <sup>15</sup>Yélini yi nuw:o dmi mb:aamb:aa, yi k:ii myedmyinê mb:aamb:aa. Yélini a mbê té, yi k:ii myedmyinê mbê. <sup>16</sup>Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Chaa ngê kêê nangê t:oo, k:ââ ñeñe ngê kêê nangê t:oo, lémilémi ngê kêê myenangê t:oo. Nonî nangê vyi, Nê pi ngmê. Myenangê vyi, Kópu yilî yintómu a lama a tóó.<sup>p</sup>

<sup>17</sup>Pi ngê ló dono kópu nga ngmêdê d:uu knomomê, ntââ u ngwo kîdangê vy:u. Kópuni pi knî ye mb:aamb:aa, yi kópu yidmyinê d:uud:uu dé.<sup>q</sup> <sup>18</sup>Pi yilî yi k:ii mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Yi kópu p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo. <sup>19</sup>A tîdê mbwó yoo. Ntââ nangê vy:u, ngmênê Chóó Lémi ngê yinê pēdê vy:êê ngê. Puku yedê nmî Lémi u kópu alanté a tóó, Ntââ a chóó ana a vyímî.<sup>r</sup> <sup>20</sup>Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu dmyinê d:uud:uu. Ala yi kópu. N:ii m:uu choo d:uu, nté mbwaa u kwo dpî y:ee dé, yed:oo mywene u ngwo wa ghê. <sup>21</sup>Dono nmyi pwo kîngî lê, ngmênê kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, dono chedê ngê u ngwo dpî pyódu yó.

### Kada pini yoo yi cháâchââ

**13** <sup>1</sup>Dyámê pee u kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyémî dé, p:aa u kada pini yoo yi dnye dmi myedmyinê nyémî dé, mu kópu u dîy:o daa yi chóó kada pini ngê pyaa dniye, Chóó Lémi ngê kada pini ngê yinê pyódu too.<sup>s</sup> <sup>2</sup>Pini n:ii kada pini knî yi p:uu adî d:uu, Chóó Lémi p:uu amyaa

<sup>l</sup> 12:9-10 1 Pita 1:22    <sup>m</sup> 12:11 Kílosa 3:23; Tpyuu 3:15    <sup>n</sup> 12:12 1 Tes 5:16-18

<sup>o</sup> 12:14 Mát 5:44; Luukí 23:34    <sup>p</sup> 12:16 Pilipay 2:2-3    <sup>q</sup> 12:17 1 Tes 5:15

<sup>r</sup> 12:19 Deut 32:35; 2 Tes 1:6-7    <sup>s</sup> 13:1 Taitas 3:1

d:uu. Yi pini ngê u kpadakpada chóo wa a pyw:oo. <sup>3</sup>N:ii knî y:oo dono adnyi d:uud:uu, kada pini knî ye adnyi nkîngê. N:ii knî y:oo mb:aamb:aa adnyi d:uud:uu, daadnyi nkîngê. Kada pini ka nkîngê u yi nga daachoo kwo knomomê, ye kópu mb:aa yichi d:uud:uu dé, u ngwo wa chaa kalê ngi.<sup>t</sup>

<sup>4</sup>Kada pini Chóo Lémi p:uu a dpodo, nmyi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o. Dono kópu ngmanyi d:uu knomomê, ye u kwo chi nkîngê, mu kópu u dîy:o yi wêdêwêdê daa módó p:uu a t:a. Yélini y:oo dono a d:uud:uu ngópu, Chóo Lémi u pi mbêmê kada pini ngê u ngwo a kpadakpada too. <sup>5</sup>Nmyi kada pini knî ye dmyinê ng:aa, daa nmyi kpadakpada u mo u l:êê dîy:o, ngmênê mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama a tóó, Chóo Lémi ngê kada yinê kaa too.

<sup>6</sup>Tákisi anmyi pywupwi, mu kópu u dîy:o nmyi kada pini yoo Chóo Lémi p:uu a dpodo té. <sup>7</sup>Kada pini ngê ló tákisi u pi nmye ngmêchoo tpaépê, dmyinê pywupwi. Nmyi kada pini yoo yintómu mb:aamb:aa ngê dmyinê cháachâa dé.<sup>u</sup>

### Mgîdí kuwokuwo, w:êênî yââyââ

<sup>8</sup>Nmyi tp:uu dmi dmyina a kêlîkêlî, ngmênê tp:uu mu ngmîdi nangê kêlî. Ala yi tp:uu, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, yi pini ngê dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a cháachâa ngê.<sup>v</sup> <sup>9</sup>Ló dêêpî kópu dé, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo, pi u tpile u yi nga kîngmê kwo, yi kópu yintómu ala kópu u mênê a pyede, ñyóó nuu ghi nõdo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nõdo yinté myechoo ya.<sup>w</sup> <sup>10</sup>Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, yi pini ngê kópu dono yi p:uu daawa d:uu. Dêêpî kópu yintómu ala kópu u mênê a pyede, yoo yi nuu ghi dmi nõdo choo ya.<sup>x</sup>

<sup>11-12</sup>A tîdê mbwó yoo. Mgîdí u kópu kée tóó, wo u kópu a ngî tóó, mu kópu u dîy:o daa kêmakêma a wâawâa. A pii dmyeno, namê dpî, Chóo Lémi p:uu dpodo kmêle. Chóo Lémi u dpodo ala ngwo dóó koo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ka nmî kêlîmî mbê dniye, nmî ngêêpî u wo kyedekyede mo kuughê doo a ya. Ala ngwo yi wéni nmî kêténi kîyedê d:êmê.<sup>y</sup> <sup>13</sup>Wo u kópu d:uud:uu téme, mgîdí u kópu a kuwo téme. Namê núknwenúknwe. N:uungmê ghéti, mbwaa ndanî tédê. Pyââ ti mââ ti ngê kêê nangê t:oo. L:êê ngê kêê nangê t:oo, ñ:ee kapî ngê kêê myenangê t:oo.<sup>z</sup> <sup>14</sup>A tîdê mbwó yoo, nmyi nuw:o mbwee knî y:oo yi kópu dé yi yi dmi a kwo. Nmyi nuw:o mbwee knî yi pono namê vyápê, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ntee pini ngê pyaa dmyeno.<sup>a</sup>

### Daa numo p:uu danê u danêmbum

**14** <sup>1-2</sup>A tîdê mbwó yoo, nmyo yintómu Yesu u yoo vy:o yéli, ngmênê ala kópu a lama kîyedê tóó, nmyi vy:o pi dyêêdî miyó a tóó,

<sup>t</sup> 13:3 1 Pita 2:13-14    <sup>u</sup> 13:7 Mát 22:21    <sup>v</sup> 13:8 Mát 22:39-40    <sup>w</sup> 13:9 Ex 20:13-17

<sup>x</sup> 13:10 1 Kódin 13:4-7    <sup>y</sup> 13:11-12 Epeso 6:11    <sup>z</sup> 13:13 Epeso 5:18    <sup>a</sup> 13:14 Nkal 5:16

dyêêdî ngmê n:ii dé Nju tpémi, dyêêdî woni n:ii dé daa Nju tpémi. N:ii dé Nju tpémi, nté pywupwi tédê tpile tp:oo mbyuu d:uudpî pwila ngmê, myedaawa ma ngmê, mu kópu u dîy:o dpo, N:ii ngê kî tpile tp:oo dé vy:a, chóó u k:omo yâpwo ka yi tpile tp:oo u ghê dé y:oo. Dpo, Kî tpile tp:oo mbyuu wanmî ma knomomê, ye Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê wanmî pyaa dmi. A tídê mbwó yoo, yi yéli y:oo dêêpî kópu dyuu mwo a cháâcháâ ngmê, ala kópu ye d:ud:umbiy:e doongê wa wo, Yesu ka kêlîmî mbêmê Chóó Lémi ngê yinêwa a kââdî nmo. Yélini Yesu ka dpodombiy:e a kêlîmî té, yi yéli y:oo tpile tp:oo mbyuu a pywupwi tumo, mye pîpî tumo, mu kópu u dîy:o dpo, K:omo tpile kî tpile tp:oo u ghê k:omo yâpwo ka dé y:ee ngmê, ngmênê k:omo yâpwo k:omodanê u tpile, daa yâpwo ndêndê. A tídê mbwó yoo, k:omo tpile nmyi nuw:o dmi u mo u mo dé, ngmênê noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Pini n:ii Yesu ka dpodombiy:e daa kêlîmî, u l:êê dîy:o tpile tp:oo mbyuu daa pîpî too, yi pini nangê mb:ii, u nuw:o nangê ngmêê.<sup>b</sup> <sup>3</sup> Yélini y:oo tpile tp:oo mbyuu a pîpî tumo, yélini y:oo daa pîpî tumo, numo p:uu danê ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o nmyo yintómu Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo. <sup>4</sup>Kn:aa pini u dpodo pyu p:uu danê ngê kêê pi d:uuwodê t:oo. Yi pini chóó u kada pini a tóó, yinê dpî vyi, dpo, Kî pini ngê mb:aamb:aa ngê a dpodo, ó dono ngê a dpodo. Nmî Lémi u dpodo pyu yoo mb:aamb:aa ngê adnyi dpodo, mu kópu u dîy:o yi dpodo tédê yinê wa ngee té.<sup>c</sup>

<sup>5</sup>A tídê mbwó yoo, ala myomoni kópu, kópuni p:uu nmyi nuw:o u mo u mo dé, nmyi ya nmye yinê kîngî dyênê. Nmyi vy:o ngmê knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Wo knî ngmê ndîî dé, wo knî m:uu tédê dé. Woni knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Wo yintómu mye ntee dé. Yi kópu p:uu nmyi chóó nmyi nuw:o u pono dmyinê vyápê. <sup>6</sup>Pini n:ii ka wo knî ngmê dpudu u wo dé, yi wéni knî y:oo Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê a cháâcháâ ngópu. N:ii knî y:oo nté dyêêdî yintómu a pîpî tumo, yi ntini yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi a kwunokwuno ngópu, yed:oo mye u cháâcháâ. N:ii knî y:oo nté woni dpî kpîpî t:oo, Chóó Lémi u l:êê dîy:o dpî kpîdî t:oo, mye kwunokwuno ngópu. <sup>7-8</sup>Daa nmî chóó nmo pyede, ngmênê nmî Lémi u nuw:o pono nmo vyápê té. Daa nmî chóó nmo pwopwo té, ngmênê nmî Lémi u kópu mbêmê nmo pwopwo té. K:omo tpile anmî ya ó anmî pw:oo dmi, ngmênê nmî Lémi p:uu nmo pyede.<sup>d</sup> <sup>9</sup>Yesu Kédisu pwene, mêdê pii wo, mu kópu u dîy:o yélini yi ghê dmi a t:a, yi kada pini ngê choo ya, yélini pw:oo dniye, yi kada pini ngê myechoo ya. <sup>10</sup>Lukwe dîy:o yi kópu knî yi l:êê dîy:o numo p:uu nmye danê nyédi? Nmo yintómu Chóó Lémi ngîma wanm:uu ghê dmi, yinê wa kóté kalé nmo.<sup>e</sup> <sup>11</sup>Nmî Lémi puku yedê alanté kpaawo, apê,

<sup>b</sup> 14:1-2 Lóma 15:7   <sup>c</sup> 14:4 Mát 7:1   <sup>d</sup> 14:7-8 1 Tes 5:10; Pilipay 1:21

<sup>e</sup> 14:10 Dpodo 17:31; 2 Kódin 5:10

Ndêndê ngê n:aa tóó, pi yilí yintómu yi yi mbodo dmi ngê k:ame a ka wa ghê dmi,

Ala kópu wa vyi ngmê,

Nmí yâpwo njini kî ndêndê ngê vyílo.

<sup>12</sup>A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ka nmí chóó nmí kakê mê dmi anm:uu chámê té.<sup>f</sup>

### Daa pi lvêêdîlvêêdî u danêmbum

<sup>13</sup>Numo p:uu danê mwo yé koo. Nmyi tîdê mbwó kní yi kada lvêê kpí té nangmê yé. <sup>14</sup>Nmí Lémi Yesu u kópu ngê nê w:ee ngê, nê, Nté yintómu mb:aamb:aa dé. Pini n:ii ka nté kní ngmê kwódu yé u nté dé, yi pini ngê yi ntini kní d:uudpí ma té, mu kópu u dîy:o u kwo ndêndê ngê tupwótupwó ngê dpí pyaa dmi. Yi ntini u ngópu ngmanyi ma knomomê, yi pini ngê wamye ma knomomê, noní awo, Ngmêdî kn:aadi, ala ntini mêdî ma, Chóó Lémi ngê wa kpípí nê.<sup>g</sup> <sup>15</sup>Mwó yi ntini p:uu anyinê lvêêdî, ye u nuu ghi nódó daadí ya. Pini n:ii u l:êê dîy:o Yesu Kédisu pwene, ntini n:ii nye pîpí, yi ntini ngê yi pini kîdangê lvêêdî.<sup>h</sup> <sup>16</sup>K:omo tpile nté yintómu nmye mb:aamb:aa dé, ngmênê yi ntini kn:ââ ngê kîdangê pyaa dmi, pi yoo nmyi p:uu u nkwo adnyen:aa danê. <sup>17</sup>Chóó Lémi u yoo vy:o, kmaapí daa ndîí kópu, mbwaa ndanî myedaa ndîí kópu. Kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a d:uud:uu té, yi kópu yi ndîí kópu dé. Nmí dyââpe a pwapí too, Chóó Lémi u k:ii nmí ya mb:aamb:aa ngê a pyépi, w:aa mbêmê nmîné pyw:êmî ngê. <sup>18</sup>Yesu Kédisu u yoo vy:o pini n:ii ngê u mbwó daawa a lvêêdî, yi pini Chóó Lémi ka mb:aa, pi kní ye mye pi mb:aa.

<sup>19</sup>Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê a ya, dmyinê numo wêdêwêdê kîgha.<sup>i</sup> <sup>20</sup>Kópuni Chóó Lémi ngê nmyi vy:o a d:uud:uu, nté ngê yi kópu nmye kîngí dyênê. Kwódu yé u nté daa tóó, u ntââ wanmyi ma t:oo, ngmênê ntini n:ii ngê pi wa a lvêêdî, yi ntini kîdmyengmê ma ngmê. <sup>21</sup>Kópuni ngê mwó wa a lvêêdî, k:omo tpile tpile tp:oo mbyuu pîpí ó mbwaa ndanî ó ló kópu ngmê, ngmênê yi kópu kîdmyengmê d:uu ngmê.<sup>j</sup> <sup>22</sup>Yi kópu kní yi p:uu ntee nye nuw:o, ye Chóó Lémi k:ii dpí mbywuu d:êê ngê choo kwo. Pini n:ii u nuw:o ngmidí, u gha mb:aamb:aa. <sup>23</sup>Pini n:ii nté ngmê p:uu u nuw:o miyó ngê dpí pyódu, yi ntini dpí ma knomomê, ye dono dpí d:uu, mu kópu u dîy:o kópuni dpí d:uu, daa kêlímî mbêmê dpí d:uu. Kópuni daa kêlímî mbêmê dpí d:uu, yi kópu dono.

### Yoo yi wêdêwêdê kîgha u danêmbum

**15** <sup>1</sup>Yélini yi k:ii Yesu ka ndêndê ngê nmo kêlímî té, nmí pyipe yoo, n:ii dé u kwo dnyinté a kêlímî té, yi yélini yi kwódu yiyé u kópu dé

<sup>f</sup> 14:12 1 Pita 4:5    <sup>g</sup> 14:14 Dpodo 10:15    <sup>h</sup> 14:15 1 Kódin 8:11-12    <sup>i</sup> 14:19 Lóma 12:18  
<sup>j</sup> 14:21 1 Kódin 8:13

pêdê vyîmî téme. Nmî chóó nmî nuw:o u pono daanmî vyápê. <sup>2</sup>Nmî tídê mbwó yoo yi mb:aamb:aa p:uu paa nuw:o kmêle, Yesu ka mb:aamb:aa ngê pîdnye kélîmî.<sup>k</sup> <sup>3</sup>Nmî chóó nmî nuw:o u pono daanmî vyápê, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu chóó u nuw:o u pono dèpwo vyápê. Dépídi ngê Yesu komo alanté a kââ, Chóó Lémi ka kwo, Peede kópu yilí n:iî nga vyi ngópu, a pwo ghay dniye.<sup>l</sup> <sup>4</sup>Kópu yilí n:iî Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo wunê a d:êê tumo, nmî wêdêwêdê kîgha u l:êê díy:o a d:êê tumo. Ala dye ghi dono u vyîmî tédê, yi kópu kní y:oo a ngêêpí nmo. Yi kópu kní yi mbêmê nmî lama ka tóó, Yesu ngê ndêndê ngê wa ngee nmo.<sup>m</sup> <sup>5</sup>K:omo tpile ló kópu angmanmya a vyîmî, Chóó Lémi ngê yi kópu u vyîmî tédê wa ngee nmyo, nmyi nuw:o dmi amyedê l:âmo té. Chóó Lémi ngê choo a ngêêpí nmyo, nmyi nuw:o dmi ngmídi ngê u ngwo paa pyaa we, Yesu Kédisu u nuw:o p:uu dmyinê mbêpê. <sup>6</sup>Nmî yâpwo njini Chóó Lémi, nuw:o ngmídi ngê dmyinê chaa kîgha, pini n:iî nmí Lémi Yesu Kédisu u Mî.

#### Yoo yilí yi kâádîkâádî

<sup>7</sup>Yesu ngê u kede paa ntee t:ee nmyoo, numo u kede paa yinté dmyinê ya. Yi kópu u l:êê díy:o pi kní y:oo Chóó Lémi u ngwo dny:oo chaa kîgha. <sup>8</sup>Yesu Kédisu Nju tpémi yi ngêêpí pyu ngê pyodo, Chóó Lémi ngê yi kn:ââ kní ye kópuni a vyi too, yi kópu u ngwo ntiye too, mu kópu u díy:o Nju tpémi y:oo pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê u kópu yilí ndêndê ngê dè ntiye té.<sup>n</sup> <sup>9</sup>Yesu Kédisu kn:aa yéli yi l:êê díy:o myeda loo, apê, módó yeedeeyeede u l:êê díy:o Chóó Lémi paa chaa kalê y:e. Dépídi ngê yinté kópu puku yedê alanté a d:êê ngê, Chóó Lémi ka kwo,

A Lémi, n:aa chaa kîgha ngi, l:êê díy:o aní wéti.

Yélini daa Nju tpémi,

yi yéli y:oo a kópu dyuu wamye ny:ee ngmê.

<sup>10</sup>Puku yedê alanté mye tóó,

Kn:aa yéli. Chóó Lémi u yoo yi k:iî, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya.<sup>o</sup>

<sup>11</sup>Alanté mye tóó,

Kn:aa yéli, yélini daa Nju tpémi. Chóó Lémi dpodombiy:e dmyinê chaa kîgha.<sup>p</sup>

<sup>12</sup>Yisaya ngê ala kópu a d:êê ngê, apê,

Dépídi u tii íedê pi ngmêwa t:aa,

Chóó Lémi ngê u pi ndîî ngê yinê wa pyódu,

Kn:aa yéli amyedê y:enê dé,

Yi nuw:o dmi p:uu adnyi kwo.<sup>q</sup>

<sup>k</sup> 15:2 Lóma 14:19; 1 Kódin 10:24 <sup>l</sup> 15:3 Psalm 69:9 <sup>m</sup> 15:4 1 Kódin 10:11;

<sup>2</sup> Tim 3:16-17 <sup>n</sup> 15:8-9 Dpodo 3:25-26; Psalm 18:49 <sup>o</sup> 15:10 Deut 32:43

<sup>p</sup> 15:11 Psalm 117:1 <sup>q</sup> 15:12 Is 11:10

<sup>13</sup>Chóó Lémi ngê choo a wêdêwêdê kîgha nmyo, mu kópu u díy:o Yesu ka nmye kêlímí té. W:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, u k:ii mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya. Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê adí ngêêpí nmyo, ala kópu nmyi lama ndêndê ngê wa yââ, Chóó Lémi ngê daawa kéé nmo, u kwo wa a kââdí nmo.<sup>r</sup>

### Ala pweepwee pee u nt:u kópu

<sup>14</sup>A tídê mbwó yoo, a lama ka tóó, nmyo mb:aamb:aa dé, nmyo lama yéli, u ntââ wanmyi numo ndiye kîgha. <sup>15</sup>K:omo tpile nmyo u ntââ dé, ngmênê daa tumu noo ya, ala pweepwee pee yedê yi kópu dyuu nmye mêt:a vyilí té, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu ngê a ngmidi noo, dpodoni u pi ndîi a ka ngma a kpo, kn:aa yéli yi l:êê díy:o u dyépi ngê a pyódu noo.<sup>s</sup> <sup>16</sup>Kpêê yiyé pyu knî y:oo Chóó Lémi ka tpile tp:oo ntee a yémî tumo, yélini daa Nju tpémi Chóó Lémi ka yinté myinê yémî té. U Ghê Dmi ngê Chóó Lémi u nuu u yoo ngê u ngwo dê pyódu té. <sup>17</sup>Chóó Lémi u dpodo n:ii Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê n:aa dódó ngê, yi dpodo u pi ndîi ngê n:aa pyépi. <sup>18</sup>A chóó a pi daanî knî, ngmênê kópuni Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê ní d:uu too, yi kópu knî yi mo yi p:uu nîndê danê. Kópuni ní vyi too, kópuni ní d:uu too, kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo ní kââ, yi kópu yilí Yesu u wêdêwêdê mbêmê ní d:uu too.<sup>t</sup> <sup>19</sup>Nmî Mí u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yilí my:aa d:uu ngê, kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo ní kaa too. Njedusalem nê yaa wo, Ilidikêm Wee u kwo nîmo diyé wo, p:aani p:aani pi knî ye Yesu Kédisu u kópu mb:aa noo tpaê. <sup>20</sup>Dye ghi yintómu u ya a nga dpîmo kwo, Yesu Kédisu u pi kwéli doongê ny:ee ngópu, y:i nî lê, Yesu u kópu mb:aa ye ngmên:uu vyi, mu kópu u díy:o pi kuu u dpodo p:uu dpodo u ya a nga dêpwo kwo.<sup>u</sup> <sup>21</sup>Kópuni puku yedê a tóó, nê, Yi kópu ní ntiye. Ala yi kópu.

Yélini y:oo u pi doongê ny:ee ngópu,

Díyo wa ny:ee ngmê, amyedê w:ee ngmê.<sup>v</sup>

### Póól ngê Lóma paa u dy:oo u ngwo a chápwo

<sup>22-24</sup>M:ââ yilí yi k:oo u ya a nga doo kwo, N:uu m:uu nmyo, ngmênê a dpodo al:ii ndîi ngê doo ya. Yi dpodo ala wee knî yi kwo atédí chedê, ala ngwo nîndê pwiyé knî, nîmo mumu nmyo. U ya a nga a kwo, Spén nî lê, moma anê m:uu nmyo, nmyi p:uu mwiyé am:aa ya, u kuwó dini ghi ngê dpî ngee nódó, Spén u ngwo anî lê.<sup>w</sup> <sup>25-26</sup>Ala ngwo Njedusalem mwiyé mîdí lê, Chóó Lémi u yoo dîn:aa ngee té, mu kópu u díy:o Yesu u yoo yélini Másídóniya Wee u kwo Kídiki Wee u kwo a kwo, yi yéli y:oo yi ndapî tp:oo nt:eemwint:eemwi m:uu tumo, a ka a kê tumo, Njedusalem

<sup>r</sup> 15:13 Lóma 14:17    <sup>s</sup> 15:15-16 Lóma 1:5    <sup>t</sup> 15:18 2 Kódin 3:5; Dpodo 19:11-12

<sup>u</sup> 15:20 2 Kódin 10:15-16    <sup>v</sup> 15:21 Is 52:15    <sup>w</sup> 15:22-24 Dpodo 19:21



anî núw:o té, Chóó Lémi u yoo vy:o pinténi wunê wee, yi ndapí ye anî núw:o té.<sup>x</sup> <sup>27</sup>Yélini y:oo yi ndapí a ka a kê tumo, yi chóó noko yepê, Pinténi Njedusalem wunê pyede, paa ngee téme, ndapí kní ye ngmêpaa dy:ââ koo. Yi kópu yi chóó vyi ngópu, ngmênê Nju tpémi y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu ye mwiyé y:ee ngópu, wod:oo kn:aa yéli y:oo dyámê u tpile mb:aa kní ngmê Nju tpémi ye u nkwo dny:oo yémî dé. <sup>28-29</sup>Dini ghi n:ii ngê Njedusalem anî lê, yi ndapí yintómu ye an:uu y:ee té, Lóma máádi an:uu kwolo. Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê an:uu wêdêwêdê kalé nmyo. U kuwó dini ghi ngê Spén an:uu lê.<sup>y</sup>

<sup>30</sup>A tídê mbwó yoo, ndíî kópu nmye ngmênîné dmyinê. Nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê nmye nîné dmyinê, u ntââ a l:êê díy:o wanmya a ngêpê. Nmî Mí u Ghê Dmi ngê a nuu ghi nmyi nódo a yó, yi kópu u l:êê díy:o nmye myenîné dmyinê, u ntââ a ngêpê wanmyinê vyíko ngmê, a l:êê díy:o Chóó Lémi ka amy:ee dmy:ee ngmê.<sup>z</sup> <sup>31</sup>Ala kópu dpí dmy:ee yó, Nju tpémi yélini Yesu u yoo vy:o daa ghê dniye, Njuda Wee u kwo, yi yéli y:oo kîngî vya nê. Ala kópu myoo dmy:ee yó, Tpileni Njedusalem anî núw:o, Yesu u yoo kní y:oo yi tpile kîngî mb:ii ngmê. <sup>32</sup>Chóó Lémi ngê nmî ngêpê pêdê ny:ee ngê, pêdê ngee nêne, ye y:i nmye u ngwo anê lê, w:aa u ngwo anê pyw:oo, nmyi vy:o ghê u ngwo an:uu vy:u. <sup>33</sup>Chóó Lémi ngê choo a ngêêpí nmyo, mb:aamb:aa ngê u ngwo dmyinê a ya. Ye ndíî kópu.

### Póól u nd:uu tpaépê

**16** <sup>1</sup>Pyópuni ngê ala pweepwee pee nmye wunê íeíe, u kakêmê nmye nîné chámêchámê. U pi Pipi, Yesu u yoo n:ii Sénkídiya a pyede té, yi ngêêpí módó ngmê. <sup>2</sup>Nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê choon:aa kwo, mu kópu u díy:o mye Yesu u yoo vy:o pyópu ngmê. Dpodoni p:uu adí dpodo, dpí ngee yó, mu kópu u díy:o, pi yilí doo ngêêpí, myedoo ngêêpí nê.

<sup>3</sup>Akwila cha ye a mb:aamb:aa dpí y:ee yó.<sup>a</sup> <sup>4</sup>Yi pini cha yi k:ii Yesu Kédisu p:uu nipi nmee dpodo, y:oo dyé noo, a l:êê díy:o pí vya dumo. A gha vy:o mwânîné kwunokwuno dê, Yesu u yoo vy:o yélini yi vy:o dpímo dpodo, yi yéli y:oo myewunê kwunokwuno d:oo. <sup>5</sup>Yesu u yoo yélini yi pini cha yi ngomo k:oo wunê wó ngê, yi yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó.

A pyipe mb:aa Epánitas ka a mb:aamb:aa dpí y:ee yó, pini n:ii Yesu ka mwiyé kélímí mbê wo, Esiya Wee u kwo.<sup>b</sup> <sup>6</sup>Méli ka a mb:aamb:aa dpí y:ee yó, pyópuni nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê doo dpodo. <sup>7</sup>Andídonikas pini dé Njuniyas ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, Nju pi n:ii dê yi k:ii mbwa k:oo

<sup>x</sup> 15:25-26 <sup>2</sup> Kódin 8:1-2; 9:2    <sup>y</sup> 15:28-29 Lóma 1:11    <sup>z</sup> 15:30-31 Kílosa 4:3; 2 Tes 3:1-2  
<sup>a</sup> 16:3 Dpodo 18:2,26    <sup>b</sup> 16:5 1 Kódin 16:19

nmee kwo. Pi yilí yi lama a tóó, yi pini dê Yesu u dyépi dê. Yesu u yoo vy:o ghêlî dîpî ghê wo, u ngwo a ghê knopwo.

<sup>8</sup>Nmî Lémi u yoo vy:o a pyipe mb:aa ngmê, Ambîliyatus, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó. <sup>9</sup>Pini n:ii k:ii nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo, Udîpanus, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó, a pyipe mb:aa, Stakis, a mb:aamb:aa u kwo myoo y:ee yó. <sup>10</sup>A mb:aamb:aa Apeles ka dpî y:ee yó, pini n:ii k:omo tpile Yesu u l:êê dîy:o dnyimo kpadakpada, ngmênê Yesu myedaa mb:ii ngê. Adistopulas p:uu yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó. <sup>11</sup>Helodiyon ka a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, pini n:ii Nju pi. Nasisas mupwoknî yi vy:o yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó.

<sup>12</sup>Nmî Lémi u dpodo módó dê, Tîdaipósa pyópu dê Tîdaipána, a mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó, a tîdê mb:aa Pêsis ka a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, pyópuni nmî Lémi p:uu dpodombiy:e dpîmo dpodo. <sup>13</sup>Nmî Lémi u dpodo pyu mb:aa, Lupas, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó, u pye ka a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, pyópuni ngê tp:oo ntee pini ngê pyódu noo.<sup>c</sup> <sup>14</sup>Ala yéli ye a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, Asinkîditus ngmê, Pîlikon myomo, Hêémis pyolo, Patídópes podo, Hêemas limo, nmî mbwó yoo yélini yi vy:o a kwo mye yi k:ii, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó. <sup>15</sup>Ala yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, Pilolokas ngmê, Njuliya myomo, Nédiyás lémi pyolo podo, Olimbas limo, myenté Chóó Lémi u yoo yélini yi vy:o a kwo, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó.

<sup>16</sup>Numo kóó dmyinê mgîmîmgîmî dé. Yesu u yoo ala wee u kwo yélini a kwo, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.<sup>d</sup>

### Pi dódó pyu yoo yi danêmbum

<sup>17</sup>A tîdê mbwó yoo, ala kópu a ny:ee yó. Pi ngê chóó u nuw:o ghi mbêmê kîngî chámê nmyo, nmyi kêlîmî myekîngî dyênê. Pini n:ii ngê yinté kópu nmye choo d:uud:uu, yi pini dmyina a kuwokuwo. Yesu u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmyi ndê ngópu. Pini n:ii ngê u yi adî kwo, Yi kópu nî ngmêê té, yi pini mêdmyina a kuwokuwo.<sup>e</sup> <sup>18</sup>Pini n:ii ngê yinté kópu a d:uud:uu too, daa nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu a dpodo yédi, chóó p:uu a dpodo yédi. Yi pini ngê kópu mb:aa yilí dpî vyi, yoo k:omo ngê a chaa kîgha ngê, yélini daa nuw:o pyu yoo, dpî dóó té.<sup>f</sup> <sup>19</sup>Pi yintómu yi lama a tóó, Yesu p:uu kópu mb:aa dpodombiy:e nmyi mgîmî ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu. U ya a nga a kwo, Kópu mb:aa d:uud:uu nmyi lama mb:aamb:aa ngê choo ya, ngmênê dono d:uud:uu nmyi lama kîngî ya.<sup>g</sup> <sup>20</sup>K:omo tpile Setan ngê pi dódó pyu yoo nmyi vy:o wa a dy:ââ té, ngmênê Chóó Lémi ngê nmyi ya mb:aa u yi a kwo, wa ngee

<sup>c</sup> 16:13 Mak 15:21    <sup>d</sup> 16:16 1 Kódin 16:20; 1 Pita 5:14    <sup>e</sup> 16:17 Taitas 3:9-10

<sup>f</sup> 16:18 Pilipay 3:19; 2 Pita 2:3    <sup>g</sup> 16:19 Lóma 1:8

nmyo, pi dódó pyu yoo nmyi dódó ngê límílimí ngê wa dêê dmi. Nmí Lémi Yesu ngê u módó yeedeyeede ngê choo a ngêêpí nmyo. <sup>21</sup>Pini n:ii u k:ii nye dpodo mo, Timoti, yi pini ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. A pyipe Nju pi pyile kní y:oo yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê, yi pi dmi Lusiyas ngmê, Njeson myomo, Sosipatê pyolo.<sup>h</sup>

<sup>22-23</sup>Pini n:ii u ngomo k:oo n:aa kwo, u pi Nkayas, yi pini ngê u mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ. Yesu u yoo yélini ala p:aani a pyede, Nkayas u ngomo k:oo a dapwadódó nyédi. Ala p:aani ndî u ndapí pini n:ii ngê a y:enê, Edastas, nmí mbwó Kwótas kii, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.<sup>i</sup>

<sup>24</sup>Nê Têêtíyas, Póól ngê kópuni yilí nmye dê vyi té, a chóó d:a d:êê té. A mb:aamb:aa nmye myenínê dyede.

### Chóó Lémi u chaa kîgha

<sup>25-26</sup>Chóó Lémi chaa kîgha koo. Dye ghi yintómu doo a ya, chedê ngê daawa pyódu. Chóó Lémi u ntââ a kópu dyuu ka nmyi kêlímí dmi yinê pí kaa, Yesu Kédisu u kópu dyuu nmyi mênê yinê myedpí kaa. Kópu ndî n:ii Yesu ngê a d:uu ngê yi kópu ghêlí daa pyodo, tumu kópu ngê mwiyé doo a ya, m:ââ yilí yi k:oo pi kní yi lama dêpwo a ya, ngmênê Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo mgo vy:o dnya a y:enê, p:uu dnyimo a mgongo, u ngwo dnyimo a d:êê. Chóó Lémi u kópu mbêmê yi tumu kópu ala dini ghi ngê d:umo pywálí, u komo kapí pyu kní y:oo kópuni a d:êê tumo, Yesu ngê yi kópu yinê ntiye too. Dyámê ghi yintómu yi mbêmê pí kní ye yi tumu kópu nmo tpapê, mu kópu u díy:o pi yilí yintómu Chóó Lémi ka choo kêlímí, u dnye myedny:oo nyêmí.<sup>j</sup> <sup>27</sup>Chóó Lémi mu ngmídi u nuw:o u ntââ yi kópu dpí d:uu, tp:oo Yesu Kédisu u l:êê díy:o chóó u ngwo u kwo a kâádí nmoo. Chaa kîgha koo, chedê ngê kîngí pyódu. Ye ndî kópu.

Wu u dí.<sup>k</sup>

<sup>h</sup> 16:21 Dpodo 16:1-2    <sup>i</sup> 16:22-23 1 Kódin 1:14    <sup>j</sup> 16:25-26 Kílosa 1:25-26

<sup>k</sup> 16:27 1 Tim 1:17